

Naturen – en kilde til mer enn vakre bilder

En undersøkelse av metaforikk i fire turreportasjer

Frode Granum Stang

Masteravhandling i retorikk og språklig kommunikasjon
RETKOM4195

Institutt for lingvistiske og nordiske studier

UNIVERSITETET I OSLO

Høsten 2014

© Frode Granum Stang

2015

Naturen – en kilde til mer enn vakre bilder. En undersøkelse av metaforikk i fire turreportasjer.

Frode Granum Stang

<http://www.duo.uio.no/>

Trykk: Reprosentralen, Universitetet i Oslo

Forord

En stor takk til veileder Johan Tønnesson for god veiledning, konstruktive tilbakemeldinger, tålmodighet og motiverende samtaler.

Takk til gode venner på Blindern for selskap til kaffen, inspirasjon og gode akademiske innspill.

Jeg skylder også en stor takk til foreldrene mine, Anne og Lasse, som alltid er der når det trengs.

Oslo

Januar 2015

Frode Granum Stang

Innholdsfortegnelse

Introduksjon og problemstilling	1
Om turistforeningen	2
Om friluftslivet	2
Metode	3
Metafor-teori	5
Hva er en metafor	5
Aristoteles	7
Max Black – tre perspektiver	7
Substitusjonsmodellen	7
Komparasjonsmodellen	8
Interaksjonsmodellen	9
Kognitiv metafor-teori	9
En inndeling av metaforer	11
Metaforiske uttrykk og kognitive metaforer	12
Konvensjonalitet	13
Domenemapping	14
Koherens og konsistens	15
Kritikk av den kognitive metafor-teorien	16
Analyse av Ut nummer 1 2013, «Vindskeiv vandring»	18
Å kjenne på kreftene	18
Magisk stor og mekkelig	19
Godbit	20

Fluene	20
Det sosiale	20
Analyse av Ut nummer 2 2013, «Fra tind til tare»	22
Om bålet	22
Poetisk om estetisk	23
Action	24
Oppdagerglede og felles opplevelse	24
Analyse av Fjell og vidde nummer 6 2013. «Førjulstur på beina»	26
Personifisering og andektighet	26
Om Turistforeningen	27
Dørstokkmila	29
Fulladede batterier	29
Analyse av Fjell og vidde nummer 1 2014, «Den høyeste ruta i Jotunheimen»	31
Kjempenes hjem	31
Lumsk natur	32
Friheten og stillheten	33
Troférute	34
Oppsummering av analysene	35
Naturen som noe magisk, eventyrlig og religiøst	35
Personifiseringer og naturkrefter	36
Glede over det estetiske	37
Forskjellen på bladene	37
Konklusjon	38
Litteratur	40
Bøker/Artikler	40
Elektroniske kilder	41
Vedlegg 1	43
Vedlegg 2	44
Vedlegg 3	45

Introduksjon og problemstilling

12. oktober 2014 kunne NRK melde at regjeringen hadde bedt om en utredning for mulige salg av Statskogs eiendommer (Holø 2014). Ifølge Statskogs årsberetning for 2013 drifter og utvikler foretaket om lag 60 millioner dekar grunneiendom, som tilsvarer om lag 20 prosent av arealet i Norge (Statskog.no). Allmennretten som i dag skal sikre alle fri tillgang til naturen, og skal tilby jakt og fiske uten å være prisledende kan dermed hevdes å stå i fare ved en eventuell privatisering. En bekymring kan være at det er få potensielle kjøpere i Norge for slike mengder eiendom og at en ender opp med utenlandske kjøpere, som ikke deler den tradisjonelle norske oppfatningen om allmenn ferdsel.

Fra jeg var liten har jeg alltid blitt tatt med ut i naturen. Skogen, fjellet og områder rundt ulike hytter har vært steder hvor jeg har gått tur, gått på jakt, fisket eller bare slappet av. Det er ikke alltid like lett å forklare hvorfor det føles godt å være på tur eller ha vært tur, eller hvorfor jeg gleder meg til å komme meg avgårde neste gang. Jeg har derfor blitt nysgjerrig på hvordan ulike aspekter ved det å sette pris på friluftsliv og natur blir presentert.

I denne oppgaven ønsker jeg derfor å undersøke hvilke aspekter ved friluftslivet som blir verdsatt av friluftsfolk. Jeg er interessert i hva unge aspirerende friluftsmennesker legger vekt på, og hva de litt mer voksne friluftslivsmenneskene verdsetter med det å være i naturen. For å komme litt nærmere et svar på dette bestemte jeg meg for å undersøke to tekster fra magasinet Ut, ungdomsbladet til Den Norske Turistforening (DNT), og to tekster fra Fjell og Vidde, medlemsbladet til DNT for de over 16 år. Jeg har valgt å benytte meg av teorier om metaforer for å undersøke hvilke aspekter av friluftslivet som verdsettes.

Kort fortalt hevdes det i metafor-teorien jeg har valgt å forholde meg til at metaforer bidrar til å forme språket vårt, vår erfaring og opplevelse av verden. Jeg vil gå grundig gjennom dette i teorikapittelet.

Problemstillingen jeg har valgt for oppgaven er:

Hvordan blir ulike aspekter ved friluftsliv presentert ved hjelp av metaforiske uttrykk, metonymier og similer?

Om Turistforeningen

Turistforeningen ble grunnlagt i 1868. Før dette fant en mye av det en kan kalle friluftslivskultur i jakt-, fiske- og sankekulturen på landsbygda. Både hos de som livnærte seg på dette og hos de som i større grad hadde det som overskuddsaktiviteter. På 1800-tallet vokste interessen for den norske fjellnaturen blant geologer, botanikere og andre grupper vitenskapsmenn. Interessen økte også blant diktere og malere. Til sammen førte dette til grunnleggelsen av Den Norske Turistforeningen som i stor grad åpnet opp skog og fjell for mange bymennesker. Turkulturen til DNT og jaktkulturen knyttet til ulike former for høstjakt er noe mange nordmenn er stolte av og ser på som identitetsmarkører for det å være norsk.

DNT arbeider for å få flere mennesker ut i naturen. På nettsidene deres kan vi lese at deres samfunnsansvar handler om å bedre folkehelsen via friluftsliv, fornuftig naturforvaltning for å sikre friluftslivets natur- og kulturgrunnlag, og å få mer av DNTs aktiviteter inn i skolen (Turistforeningen.no). En viktig del av dette arbeidet, og gleden ved friluftsliv formidles i medlemsbladene deres *Fjell og Vidde* og *Ut*.

Om friluftslivet

Biolog og professor emeritus i natur- og miljøvern ved Universitetet i Ås Sigmund Hågvar har i en rekke publikasjoner skrevet om ulike oppfatninger av natur, naturvern og naturopplevelser. Mange av disse oppfatningene har han, som gjesteredaktør, samlet i jubileumsnummeret av Grevlingen, magasinet til Naturvernforbundet i Oslo og Akershus.

Hågvar skriver i artikkelen «Naturopplevelsens kvaliteter» (2014) om ulike mulige positive aspekter ved det å være i naturen. Som han selv skriver, er listen neppe fullstendig, men den kan gi en pekepinn på hvilke ulike positive opplevelser mennesker kan sitte igjen med etter det har vært på tur. Listen til Hågvar over aspekter som kan oppleves som noe positivt ser slik ut:

- Opplevelse av stillhet
- Opplevelse av frihet
- Opplevelse av natur som et fast holdepunkt i tilværelsen
- Eventyropplevelse og oppdagerglede

- Opplevelsen av mestring
- Kroppslige opplevelser
- Estetiske opplevelser
- Opplevelse av naturens skiftninger
- Opplevelse av livets kretsløp
- Opplevelse av andre livsformer
- Høstningsopplevelse
- Forventningsglede
- Opplevelse av naturkreftene
- Historisk opplevelse
- Villmarksopplevelse
- Naturen som ramme for sosialt fellesskap
- Totalverdien av naturopplevelsen

(Hågvar 2014: 6-10)

Hågvar hevder at det siste punktet, totalverdien av naturopplevelsen, er en sammenfletting av alle de andre punktene. Denne totalverdien bidrar ifølge han til at vi fylles av «glede, overskudd, livsvilje, inspirasjon og indre ro» (Hågvar 2014:10) og at «vår evne til omsorg og daglig innsats fremmes av den type overskudd som naturopplevelsen gir» (Hågvar 2014: 10).

Metode

Jeg har i denne oppgaven valgt å ta for meg to artikler fra Ut og to artikler fra Fjell og vidde. I disse artiklene vil jeg lete etter metaforiske uttrykk, metonymier og similer som kan fortelle oss noe om hvilke aspekter ved friluftslivet som eksisterer i tekstene. Jeg lurte for eksempel

på om det vektlegges ulike aspekter hos den eldre og den yngre garde, om det er stillheten som lokker, om det er å erobre et fjell, eller kanskje det er kjenne på friheten som visstnok skal være å finne i naturen. Ettersom Turistforeningens mål er å få flere folk ut i naturen, kan disse artiklene dermed oppfattes som en slags reklame for det å bedrive friluftsliv, og innlegg i en debatt om hvorfor naturen bør være tilgjengelig.

Lisa Storm Villadsen skriver i sin artikkel *Fortolkningens rolle i retorisk kritikk* (2009:40) om hvordan fortolkning av en tekst bidrar til å fremme hypoteser om tekstens mening, eller hvordan den fungerer retorisk. I min analyse håper jeg å kunne påpeke aspekter ved friluftslivet som ikke nødvendigvis uttrykkes eksplisitt.

Jeg har valgt å ikke foreta en multimodal analyse, ettersom jeg kun er ute etter forekomsten av metaforiske uttrykk, metonymier og similer. Sammenhengen og samspillet mellom den verbalspråklige delen av teksten og de fotografiske elementene er dermed utelatt og kunne vært emne for en egen analyse.

Tekstene som i seg selv er ment for medlemmer av turistforeningen kan oppfattes som en form for samordning av situasjonelle, individuelle og sosiale behov og krefter som til sammen konstituerer dyptliggende kulturelle verdier (Villadsen 2009: 44). Dette synet på retorikk handler om at avsender eller retor formidler aspekter som allerede eksisterer i samtiden og den kulturelle virkeligheten. Språket blir med andre ord ikke noe som henviser til en retors mening, men er meningen i seg selv.

Det er med en slik innfallsvinkel at det blir interessant å benytte den kognitive metafor-teorien for å undersøke hvilke virkelighetsoppfatninger som dukker opp i teksten.

Da jeg i februar 2014 bestemte meg for temaet til denne oppgaven fant jeg ut at jeg skulle forholde meg til to tekster fra hver redaksjon. Det mest fornuftige ble da å finne tekster i de to nyeste publikasjonene fra hver redaksjon. Korpuset ble dermed én tekst fra Fjell og Vidde nummer 6 2013, én tekst fra nummer 1 2014, én tekst fra Ut nummer 1 2013 og én tekst fra nummer 2 2013. Av alle artiklene i bladene valgte jeg de som på framsiden fremsto som publikasjonenes hovedreportasjer. To reportasjer fra hver redaksjon vil gi et lite inntrykk av de ulike bladene. Disse inntrykkene er allikevel verdifulle for å kunne si noe hva slags språkbruk og fokus de ulike bladene praktiserer.

I analysene tar jeg stilling til hvorvidt ulike språklige uttrykk og oppfatninger er konvensjonelle (vanlige) eller ikke. Disse avgjørelsene blir tatt på bakgrunn av subjektive

fortolkninger. Jeg tillater meg å gjøre dette ettersom den språklige bevisstheten er ulik hos de fleste mottakere (Villadsen 2009: 38) og det ikke er mulig å oppdrive gode oversikter over hvilke språklige uttrykk som er vanlige og ikke vanlige. Min egen oppfatning blir derfor avgjørende når graden av konvensjonalitet bestemmes. Mottakers tolkning bidrar altså til å gjøre rede for vesentlige aspekter ved tekstene (Villadsen 2009: 42).

Metafor teori

Hva er en metafor?

Mange forbinder metaforer med poetiske uttrykk som hører hjemme i dikt eller andre litterære tekster. Det er lett å se for seg et språklig bilde på naturen, en følelse eller en hendelse. I denne oppgaven skal jeg undersøke hvordan naturen og friluftslivet blir formidlet gjennom språklige bilder, men jeg leter også etter mer skjulte metaforer, som kanskje ikke er så synlige i teksten. Før jeg beskriver det metafor teoretiske rammeverket jeg har valgt å forholde meg til i denne oppgaven, vil jeg nå, i likhet med Anne Golden (2005) komme med noen definisjoner av begrepet hentet fra ulike oppslagsverk.

Vi vet at det engelske ordet *metaphor*, opprinnelig stammer fra det latinske *metaphora*, som betyr å overføre, som igjen kommer av det greske *metaphorá*. Ordet kommer av fra *meta*, som betyr over eller bakenfor (beyond), og *-pherin* som betyr *bære* (Eide 2004: 92,93 og Silva Rhetoricæ). Eide skriver også: «Et begrep uttrykt gjennom et annet begrep som det står i et slags likhetsforhold til, en kortform av sammenlikningen, ->Similtudo, dvs. at sammenlikningen ikke er formelt uttrykt, [...]» (Eide 2004: 92,93). Eide skriver også:

Ordet 'metafor', som er Aristoteles' term (og den latinske oversettelse 'translatio'), innebærer at m. «låner» et begrep fra et område hvor det egentlig hører hjemme, en forestilling som henger sammen med antikk teori om et naturgitt forhold mellom et ord og det ordet står for. (Eide 2004:93)

Ut av dette kan vi tolke det som at metaforer brukes når en forklarer et begrep med et annet.

I Collins Cobuild English Dictionary leser vi at:

Metaphor [...]1. A metaphor is an imaginative way of describing something by referring to something else which has the qualities that you want to express. For example, if you want to say that someone is very shy and timid, you might say that they are a mouse. [...]. (Sinclair 1995)

Store norske leksikon innleder sin artikkel om metaforer på følgende måte:

Metafor, er et ord eller et uttrykk som brukes i overført eller billedlig betydning. Det innebærer vanligvis at ordet eller uttrykket forholder seg til to betydningsområder, og at det skapes en forbindelse mellom dem. Metaforer kan uttrykkes gjennom språk, men dreier seg også om forholdet mellom ideer og forestillinger. En kognitiv eller tankemessig metafor kan ligge til grunn for et kunstverk (som når forfatteren Jorge Luis Borges skriver at universet er et bibliotek) eller for en oppfatning (som når en bedriftsleder sier at de ansatte er en familie) [...]. (Grue 2011)

Metaforer kan altså brukes til å uttrykke en ting ved å referere til et annet fenomen med samme eller lignende kvaliteter og egenskaper. Vi ser at det kan brukes om språklige uttrykk og om forestillinger og ideer. Vi ser også at analogisk tenking, det å overføre mening fra et spesielt emne til et annet for å fremheve visse egenskaper, er sentralt.

Lakoff og Johnson skriver innledningsvis i sin bok *Metaphors we live by* følgende om metaforen:

[...]metaphor is typically viewed as characteristic of language alone, a matter of words rather than thought or action. For this reason, most people think they can get along perfectly well without metaphor. We found, on the contrary, that metaphor is pervasive in everyday life, not just in language but in thought and action. Our ordinary conceptual system, in terms of which we both think and act, is fundamentally metaphorical by nature. (Lakoff & Johnson 1980:3)

Lakoff og Johnson hevder med dette at metaforene er med å forme våre tanker og handlinger i hverdagen og at vårt konseptuelle system er metaforisk av natur. De hevder altså at språket og de språklige metaforiske uttrykkene kommer av vår tilstedeværelse i verden og hvordan vi erfarer den og opplever den. Dette vil jeg undersøke nærmere etter jeg har gjort kort rede for Aristoteles og Max Black sine syn på metaforen.

Aristoteles

Av Aristoteles kan vi blant annet lære hvordan metaforen kunne brukes for å forskjønne språket, vektlegge poenger, latterliggjøre eller framheve det en ønsket å tale eller diktet om. Han la vekt på språkets rolle i kommunikasjonen og hvordan en ved hjelp av analogier og overføringer av betydninger bedre kunne få fram et budskap. I Retorikken (1983) kan vi blant annet lese at «Om du vil forskjønne, hent metaforen fra det som er i samme slekten men bedre, om du vil kritisere, hent den fra det som er verre» (Retorikken 1405a). Filosofen la også vekt på bruken av ord, fremmede eller kjente, og hvordan ulike ordvalg og hvilke områder de var hentet fra spilte en stor rolle i hvordan mottaker oppfattet budskapet. I poetikken leser vi at «Best er det språklige uttrykk som er klart uten å være platt. Klarest er det når det består av gjengse ord, men da er det også platt[...]» (Aristoteles 2008:91). Aristoteles mente med andre ord at om en brukte for abstrakte metaforer ville gjøre det vanskelig å nå fram. En god metafor skulle bestå av en perfekt blanding av såkalt fremmedartede elementer og såkalte gjengse uttrykk som enhver kjente til. Aristoteles forklarer i poetikken at det å benytte seg av metaforer innebærer å flytte et ord eller et navn og bruke om noe det egentlig ikke var ment å brukes til (Svare 2002: 162). I poetikken forklarer han at dette kan skje på fire ulike måter. «[...]Enten fra det generelle til det spesielle eller fra det spesielle til det generelle fra et speciale til et annet eller ved analogi (Aristoteles 1989). Det finnes også de som hevder, som jeg vil komme tilbake til lengre ned, om at Aristoteles hadde en oppfatning om at språket i seg selv kunne være metaforisk, og dermed at metaforene var en kognitiv størrelse.

Max Black - tre perspektiver

Max Black (1962) beskriver med tre modeller ulike prosesser som en mottaker må gjennom for å forstå metaforer og deres mening. Han kaller disse prosessene *the substitution view*, *the comparison view* og *the interaction view*. Jeg vil i min gjennomgang av disse referere til de som *substitusjonsmodellen*, *komparasjonsmodellen* og *interaksjonsmodellen*.

Substitusjonsmodellen

I likhet med Aristoteles sin definisjon over er det i denne modellen et fokus på at ord erstatter andre ord. Ordene (det metaforiske uttrykket) flyttes ut av en sammenheng og brukes for å

beskrive noe annet. Dette er det sentrale i substitusjonsmodellen. Eksempelet som Black bruker i sin artikkel, *Metaphor*, er «ordstyreren skar gjennom i diskusjonen» («the chairman ploughed through the discussion») (Black 1954:275). Ordet *ploughed* er her det metaforiske ordet eller «fokuset» (focus) som Black kaller det. Setningen rundt omtales som «ramme» (frame). Det blir i denne setningen opp til leseren å legge hva hun vil i meningen av bruken av fokusordet, altså benytte seg av erfaringer og analogisk tenkning. Språkbrukeren på sin side velger bevisst å bytte ut et ord med et annet for å få frem et budskap uten å si det rett ut. (Black 1954:279). Black (1954:277) fremhever også at mottakeren burde vite hvor bevisst språkbrukeren er med bruken av en metafor for å forstå den. En kan dermed hevde at dette handler om hvordan leseren tolker metaforen. Metaforen har dermed en kommunikativ funksjon ifølge denne modellen.

Komparasjonsmodellen

I substitusjonsmodellen forutsettes det at leseren av metaforen benytter seg av analogisk tenkning når hun skal tillegge mening og tolke metaforen. I komparasjonsmodellen handler det i større grad om å finne uttrykk som direkte uttrykker den analogien som ligger under. Altså et metaforisk uttrykk som er bokstavelig ekvivalent det som skal uttrykkes. Dette er med andre ord en simile hvor ordet «som» ikke er til stede (similen er en sammenligning hvor ordene «som» og «lik» som regel er til stede). Black hevder at komparasjonsmodellen vil forklare det metaforiske uttrykket (oversatt av Bartnes:2002):

Richard er en løve

Som

Richard er modig.

Tolkningsprosessen i modellen innebærer å gjøre sammenligningen eksplisitt:

Richard er *som* en løve.

Black fremhever også at dette ikke bare sier noe om Richard, men også om løven.

Interaksjonsmodellen

I interaksjonsmodellen, som Black har bearbeidet på grunnlag av retorikeren Ivor Armstrong Richards tidligere teorier, beskrives metaforbruken som en prosess hvor to tanker om ulike ting er aktive samtidig og støttes opp et ord eller uttrykk, metaforen. Metaforen er et resultat av interaksjonen mellom tankene (Black 1954:285), og når oppfatningene av det primære subjektet påvirker oppfatningen av det sekundære og motsatt. Ettersom tankene og tankeprosessene er så viktige i dekodningen av metaforen i denne modellen mener Black at denne modellen er den mest passende når en skal redegjøre for kognitive aspekter ved metaforen (Bartnes 2002:30).

Et eksempel som Black benytter seg av er: «Mennesket er en ulv». I setningen som inneholder to subjekter skiller Black (1993:27) mellom et primært subjekt (mennesket) og et sekundært subjekt (ulven). Om denne setningen skal gi mening, er det gitt at leseren har en oppfatning om hva en ulv er for noe. Denne oppfatningen refererer Black (1993: 28) til som «the system of associated commonplaces», eller mannen i gata sine kunnskaper om ulv, noe som naturligvis varierer fra person til person. Det viktige her er at det foregår kognitive prosesser hos både sender og mottaker, og at disse kognitive prosessene fremhever noen egenskaper ved subjektene og skjuler andre. Samlingen av egenskaper som trekkes fram kan for eksempel være «flokkdyr», «sulten» og «svikefull», og kalles av Black for «gestalter».

Black velger å fokusere på det han kaller «levende» metaforer. Med levende metaforer mener han metaforer som kan bidra til at vi oppdager nye aspekter eller ser nye sammenhenger i verden (Black 1993:30), og at det skapes noe nytt i det en metafor forstås (Ortony 1993:5). Black kaller de metaforene som skaper ny forståelse for kognitive instrumenter.

Kognitiv metafor teori

I den kognitive metafor teorien beveger en seg bort fra synet på metaforer som noe poetisk og figurativt. Metaforene heves nå opp til det mentale planet og metaforene får en ny rolle som en egen kognitiv størrelse. Det var George Lakoff og Mark Johnson som, med den allerede siterte boka *Metaphors We Live By* i 1980, lanserte det som blir referert til som kognitiv (og konseptuell) metafor teori. Lakoff og Johnson distanserte seg her fra Aristoteles (klassisk metafor teori) og Blacks interaksjonsteori. Etter Lakoff og Johnsons mening fremhever Aristoteles metaforene som et språklig fenomen som kun fremhever en eksisterende likhet

mellom fenomener (Askeland 2008:46). Dette kan, slik Askeland påpeker, oppfattes som en feilaktig lesing av Aristoteles. Askeland fremhever at hun er delvis enig i at Aristoteles ikke var så opptatt av hvor stor del av begrepssystemet eller språket som var metaforisk. Derimot hevder hun at han, i likhet med Lakoff og Johnson, var klar over og opptatt av at språket vi benytter oss av i hverdagen i stor grad var metaforisk. Og siden Aristoteles sine bøker skulle regnes som lærebøker i retorikk og poetikk er den distanseringen som Lakoff og Johnson ønsker seg ikke så rettmessig som de selv hevder (Askeland 2008:62). Lakoff og Johnson er også opptatt av å distansere seg fra Blacks Interaksjonsteori, selv om denne nok er den som ligger tettest opp mot deres eget syn. Et av punktene de trekker fram er at interaksjonen i metaforisk tenking går én vei i motsetning til Black som mener interaksjonen går begge veier. I eksempelet «mennesket er en ulv», hvor Black hevder at tanken på mennesket og tanken på ulven interagerer og kan fortelle oss noe nytt om både mennesket og ulven, mener Lakoff og Johnson mener på sin side at overføringa går én vei og at ytringen kun forteller oss noe nytt om mennesket (Askeland 2008:47).

Det må nevnes at det er ulike tolkninger og oppfatninger av begrepet interaksjon. Svare (2002) legger i boka *Livet er en Reise* fram den kognitive metaforteorien som et eksempel på interaksjonistisk metaforteori, noe som igjen ble emne for diskusjon i Morgenbladet da boka kom ut (Askeland 2008:47). Grunnen til dette er at interaksjonsbegrepet er definert forskjellig i kognitiv metaforteori og i interaksjonsteorien. Forskjellen, forklart av Askeland (2008:47), er at i interaksjonsteorien handler det om interaksjon eller samspill mellom to semantiske områder i metaforen, mens i kognitiv metaforteori er interaksjonen en vekselvirkning mellom mennesket og verden.

Den kognitive metaforteorien fremhever at metaforene er overalt i dagliglivet vårt, Ikke bare i språklige formuleringer, men også i tanker og handlinger. Det hevdes at metaforer bidrar til å tydeliggjøre aspekter og deler av virkeligheten som ellers er vanskelig å forstå (Golden 2005:18). Lakoff og Johnson (1980:3) hevder med dette at menneskers kognitive system, som danner grunnlaget for tenking og handling er fundamentalt metaforisk av natur. Teorien tar for seg metaforers og analogiers dobbelthet som projiseringer eller *mappinger* av konseptuelle elementer og begreper fra ett erfaringsdomene til et annet (Svanlund 2001:14). Eksempler på dette, gjengitt av Anne Golden (2005:19), er hvordan vi konseptualiserer tid som en gjenstand som beveger seg, og forståelse som det å se noe («Først nå ser jeg hvordan det henger sammen!») Tid fremstilles ofte som noe som kan «gis bort, tas fra en, mottas og mangle, den kommer til en på ulike måter og den går fra en på ulike måter. Stort sett anses denne

gjenstanden som verdifull». Om forståelse har vi «[...]uttrykk som *jeg ser poenget ditt, hva slags syn har du på saken, han er blind for andres synspunkter osv* [...]» (Golden 2005:19). Vi ser her at erfaringer fra et område (kildedomene) projiseres over på et annet (måldomene). Vi ser også at det i disse kildedomenene ofte er noe konkret og at måldomenet ofte er noe abstrakt. Golden mener allikevel at å snakke om motsetningen abstrakt, ikke-abstrakt ikke dekkende nok som forklaring (Golden 2005:19). Hun trekker frem at kildedomenet ofte viser til «[...]menneskets mest grunnleggende, biologiske og **kroppslige erfaringer**, det som lett kan sanses [...]» (Golden 2005:19). Opphavet til mange av metaforene blir dermed erfaringene våre fra hverdagslivet. I tråd med dette trekker også Golden fram Lakoff og Johnsons syn på dette:

Siden kroppen vår er den mest dominerende aktøren i erfaringene som vi får i hverdagen, spiller kroppen en viktig rolle når vi konseptualiserer. Derfor kan vi si at vår forståelse av verden er legemlig (*embodied*), den vokser ut av bevegelsene og interaksjonen vår i ulike omgivelser. (Golden 2004:27)

Erfaringene våre blir deretter plassert i ulike billedlige skjemaer som brukes til å reflektere og forstå verden. Noen eksempler på slike skjemaer kan være beholdere, kraft, skalaer, baner og sykluser (Golden 2005:27).

Med dette løftes altså metaforen opp på et mentalt plan og blir nøkkelen for å forstå kognitive prosesser og hvordan mennesket oppfatter og tolker verden rundt seg. I artikkelen *The Contemporary Theory Of Metaphor* (1993:203) beskriver Lakoff det hán omtaler som fokusskiftet fra klassisk metafor-teori og Blacks betraktninger på følgende måte: «The locus of metaphors is not in language at all, but in the way we conceptualize one mental domain in terms of another». I følge Lakoff er det altså ikke språket metafor-teorien handler om, men hvordan ulike aspekter av virkeligheten og livene våre blir forstått på bakgrunn av erfaringer fra andre områder.

En inndeling av metaforer

Som jeg nevnte tidligere finnes det ulike billedlige skjemaer som erfaringene våre plasseres inn i for å organisere ulike oppfatninger av verden. I den kognitive metafor-teorien opereres det også med noen ulike kategorier som skal fortelle oss om hvilke funksjon en metafor har. Disse er *strukturmetaforer*, *ontologiske metaforer* og *orienteringsmetaforer*.

En **strukturmetafor** er en type metafor hvor kildedomenet gir oss detaljerte kunnskaper vi kan overføre til måldomenet. Eksempler på dette kan være *kjærligheten er en reise* (som jeg forklarer grundigere under overskriften *domenemapping*) eller at *tid er noe som beveger seg framover*. Disse metaforene er kognitive størrelser som forteller oss noe om hvordan vi forholder oss til og omtaler ulike aspekter ved et kjærlighetsforhold og det at tiden går. Om tiden kan vi for eksempel hevde at den ikke må gå i fra oss, at vi ikke får den igjen, at den går fort og at tiden vi har er verdifull (Golden 2005:24, 25). En strukturmetafor gir oss altså oversikt over ulike sider ved et (ofte abstrakt) fenomen, ved hjelp av en setning som forteller oss om noe konkret.

En **ontologisk metafor** forteller oss om hvilken ontologisk status en metafor har. Begrepet ontologi forteller oss om ulike egenskaper ved det å være eller eksistere. De ontologiske metaforene forteller oss om måldomenet har kildedomenets egenskaper som en form, noe fysisk eller en annen substans. Et eksempel på en ontologisk metafor er beholdermetaforen, hvor et fenomen blir knyttet sammen med egenskapene til en avgrenset beholder (Lakoff og Johnson 1980:25). Metaforiske uttrykk hvor dette er tilfellet kan være «Jeg var fylt opp av inntrykk». Sinnet blir her betraktet som en beholder med plass til en viss mengde inntrykk. En annen ontologisk metafor kan være en personifisering av noe abstrakt. Et eksempel på dette kan være at «diskusjonen gikk rundt bålet». Her ser vi at fenomenet diskusjon blir gitt menneskelige egenskaper for å gjøres mer håndgripelig.

Orienteringsmetaforene har som hensikt å gjøre ulike målebegreper mer like. Den engelske termen *spatial metaphors* forteller oss at dette har med romlighet å gjøre, noe som også kommer fram i den norske termen (orientering). Orienteringsmetaforene har en evaluerende funksjon og forekommer ofte i par (Golden: 2005:25). Eksempler på dette er *mer er opp* og *mindre er ned*, *glad er opp* og *trist er ned*. Et eksempel kan være «på slutten gikk det nedenom og hjem».

Vi ser nå at begrepet metafor brukes på ulike plan, om språklige uttrykk og om kognitive prosesser. Jeg vil nå gjøre rede for min bruk av begrepet i denne oppgaven.

Metaforiske uttrykk og kognitive metaforer

Innenfor kognitiv metaforteor har det, som Askeland (2008:59) påpeker, blitt vanlig å benytte seg av ordet metafor når det er snakk om den kognitive metaforen, eller projeksjonen fra et

erfaringsdomene til et annet. Den tekstlige realiseringen og de språklige uttrykkene av slike projeksjoner har blitt referert til som metaforiske uttrykk. Askeland skriver også at selv Lakoff og Johnson har opptrådd inkonsekvent i sin omgang med begrepene og termene, noe som for en leser kan være forvirrende. Lakoff skjerper imidlertid inn begrepsbruken sammenholdt med *Metaphors we live by* fra 1980 og skriver følgende i 1993:

Metaphor, as a phenomenon, involves both conceptual mappings and individual linguistic expressions. It is important to keep them distinct. Since it is the mappings that are primary and that state the generalizations that are our principal concern, we have reserved the term “metaphor” for the mappings, rather than for the linguistic expressions (Lakoff 1993:209).

Jeg vil i denne oppgaven, for å være så tydelig som mulig, bruke termene *metaforisk uttrykk* om de språklige metaforiske uttrykkene jeg finner i tekstene. Videre vil jeg, i likhet med Svanlund (2001) bruke termene *kognitiv metafor* når jeg omtaler den kognitive relasjonen mellom to domener. De språklige metaforiske uttrykkene vil også tidvis omtales som eksplisitte utrykte metaforer, mens de kognitive metaforene som implisitte kognitive metaforer.

Konvensjonalitet

I en analyse kan det være nyttig å indikere hvor vanlige eller uvanlige et metaforisk uttrykk eller en kognitiv metafor oppfattes. Graden av «vanlighet» kan fortelle oss noe om mottakers oppfattelse av språket og ulike fenomener, motivasjonen for å bruke en språklig metafor, samtidig som det kan avdekke både såkalte stammespråk eller implisitte holdninger til et omtalt fenomen/emne. Ulike begreper har blitt brukt til å forklare «vanligheten» eller i hvilken grad metaforiske uttrykk eller kognitive metaforer er inkorporert i språket. Jeg nevnte tidligere at Max Black i stor grad viet seg til det han kalte levende metaforer, eller metaforer som bidro til ny bevissthet omkring fenomener. En motsats til dette kan være å omtale de som «døde» eller «stivnede» metaforer (Svennevig 2012:181), som betyr at det er konvensjonelle måter å omtale et fenomen på. I kognitiv metafor-teori er ikke begrepet «døde metaforer» mye i bruk fordi de, slik Askeland forklarer, er vanlige i det daglige språket og derfor kan hevdes å være svært levende. «Døde metaforer» er også en term som ble mye brukt i klassisk metafor-teori, som den kognitive metafor-teorien ønsket å distansere seg fra. Termen «stivnede», som også forklarer en språklig metafors plassering i dagligspråket hvor den har

blitt så konvensjonell at det knapt legges merke til, kan også hevdes å være litt lite forklarende om en støtter seg på den kognitive metafor-teorien. I mine analyser har jeg derfor valgt å benytte meg av «konvensjonaliserte» eller «sterkt konvensjonaliserte» når jeg omtaler metaforiske uttrykk som jeg mener er såkalt vanlige og inkorporerte i språket vårt. På den andre siden har jeg enkelt og greit valgt å benytte meg av termene poetisk eller forklarende metafor der hvor jeg mener den språklige metaforen brukes tydelig poetisk for å forklare og beskrive estetiske kvaliteter.

Det er allikevel problematisk å sette merkelapper om ulik grad av konvensjonalitet på samtlige metaforiske uttrykk i en metaforanalyse. Dette fordi at merkelappen ofte blir plassert uten faktiske kvantitativt etterprøvbare bevis på hvor vanlige ulike metaforiske uttrykk er. Det blir med andre ord, også i mitt tilfelle, å føle på hvordan de forekommer i mitt eget (analytikerens) hode og språklige bevissthet, noe som ikke nødvendigvis representerer noe universelt. Til tross for mangel på etterprøvbarhet og kvantitative oversikter over bruken av metaforiske uttrykk hevdes det at språkets mangfold kan være meningsbærende på mange forskjellige plan. Dette kan være på områder hvor en retor eller en formidler av en tekst ikke har noen intensjoner. Intensjonen til en teksts avsender kan også ifølge Villadsen (2009:38) representere en av mange betydninger i teksten. En kan derfor hevde at tolkninger av uttalelser og tekster skal tillegges en stor rolle.

Domenemapping

Lakoff og Johnson tar i sin teori for seg metaforers og analogiers dualitet. De snakker om projiseringer av konseptuelle elementer og begreper fra ett erfaringsdomene til et annet, språklig og konseptuelt. Et sett av overføringer mellom to domener blir av Lakoff omtalt som «cross-domain mappings». Jeg benytter meg av Svanlunds oversettelse (2001:14) og tar i bruk begrepet «domenemapping» når jeg i min drøfting undersøker ulike domener og deres forbindelser. Jeg vil nå forklare, med eksempler hentet fra Lakoff (1993), denne overføringen av analogisk tenking fra et område (kildedomene) til et annet (måldomene).

Vi kan for eksempel snakke om den kognitive metaforen «kjærligheten er en reise». Denne kognitive metaforen kan forstås bedre om vi nå gjør den mer håndfast og omtaler et kjærlighetsforhold med følgende konvensjonelle utsagn:

- Se så langt vi har kommet.

- Forholdet har havnet i en blindgate.
- Det har vært en lang og humpete vei.
- Vi havnet i et veiskille og valgte å gå hver vår vei.

Domenemappingen av setningene over vil se ut på følgende måte:

Kjærlighet (måldomene)	Reise (kildedomene)
Paret	De reisende
Forholdet har stagnert	Blindgate
Utfordringer i forholdet	Veien og humpene
Forholdet er over	Ulike veivalg

Vi ser nå hvordan vi henter erfaringer og egenskaper fra det å reise og bruker det når vi snakker om å være i et forhold og at vi ved hjelp av metaforer kan uttrykke den kognitive metaforen «kjærligheten er en reise». Lakoff trekker også fram at slike overføringer, som regel er helt konvensjonelle. Det er altså en naturlig del av våre konseptuelle kognitive systemer og dermed våre måter å omtale ulike temaer, som for eksempel med metaforen «kjærligheten er en reise» (Lakoff 1993:208,209).

Koherens og konsistens

Det er også viktig å huske at en ofte ikke overfører alle egenskaper fra et fenomen, men at det forekommer en siling av informasjon når språklige eller kognitive metaforer blir brukt eller omtales. Lakoff og Johnson snakker om at aspekter ved et fenomen blir både fremhevet og skjult. De bruker blant annet den kognitive metaforen «diskusjon er krig» som eksempel. Når vi snakker om at diskusjon er krig, kan vi glemme at det kan finnes aspekter av samarbeid i diskusjonen. Partene gir av sin tid og ofte hører man faktisk etter på motargumentene (Lakoff og Johnson 2003:13). Når dette er tilfelle, at visse aspekter fremheves uten å danne et fullstendig og helhetlig bilde, snakker man om den kognitive metaforen som *koherent*. Motsatsen til dette er når en person tar diskusjonen for en krangel, og kun anser krangelen

som krig. Når de ulike aspektene ved måldomenet ser ut til å danne et helhetlig bilde som stemmer kaller Lakoff og Johnsen (1980:83) den kognitive metaforen for *konsistent*.

Kritikk av den kognitive metafor-teorien

Det har kommet kritikk av den kognitive metafor-teorien fra flere hold. Jeg vil i det følgende se nærmere på noen av de sentrale kritikkpunktene slik de er beskrevet av Norunn Askeland (2008).

Den første kritikken kommer fra aktører innenfor den klassiske retorikken. Disse aktørene mener at den kognitive metafor-teorien uten stor grunn ønsker å distansere seg fra Aristoteles sitt syn, som de mener også i stor grad hadde en bevissthet om metaforens potensielle begrepsmessige side. Bredsdorff, gjengitt av Askeland (2008:61), mener at den såkalte mappingen som er forklart av Lakoff og Johnson også eksisterer i den klassiske metafor-teorien. Bredsdorff trekker frem at Aristoteles sitt eksempel *alderdommen er livets solnedgang* er dekkende for projeksjonsbegrepet «mapping» (Askeland 2008:61). Mappingen som finnes i kognitiv metafor-teori er ifølge Bredsdorff også en form for likhet eller sammenligning, lik den som finnes i sammenligningsteorien (videreført av Black som komparasjonsmodellen). I mappingen, hevder Bredsdorff, er det ulike strukturer som sammenlignes (Askeland 2008:61). Et annet punkt er også, som nevnt tidligere, hvordan det hevdes at også Aristoteles var opptatt av hverdagslivets metaforer når han snakker om hvordan alle bruker metaforer når de snakker med hverandre (Askeland 2008:62). Kritikken går, som det her kommer frem, ut på at de kognitive metafor-teoretikerne kanskje i for stor grad har ønsket å distansere seg fra Aristoteles sitt syn på metaforen, ettersom Aristoteles selv hevdet at metaforer har med tenkning og kognitive prosesser og gjøre.

Også innenfor kognitiv metafor-teori foreligger det kritikk av Lakoff og Johnson. Et punkt tar for seg kognitive strukturmetaforer som sies å være grunnleggende i begrepssystemet vårt. Joseph Grady, som har sett nærmere på dette fenomenet, mener å ha funnet ut at det Lakoff og Johnson kaller strukturmetaforer bygger på andre enda mer grunnleggende metaforer, som han har kalt *primærmetaforer* (Askeland 2008: 64). Han mener altså, som Askeland forklarer, at en strukturmetafor som for eksempel «theories are buildings» igjen bygger på mer grunnleggende projeksjoner. Nemlig «organizations is a physical structure» og «persisting is remaining erect» (Askeland 2008:64). Vi ser her at Grady forsøker å bryte ned

strukturmetaforen med to primærmetaforer som forteller oss at først må noe defineres som en fysisk struktur/konstruksjon, deretter for at noe skal vedvare, må det bli stående oppreist. Grady lanserer denne granskningen for å komme til bunns i begreper som for eksempel «tyngde» og «vanskeligheter», som han mener er to grunnleggende og sammenknyttede begreper som forteller oss noe om konkrete erfaringer og sanselighet, som igjen kan spores i flere såkalte strukturmetaforer. Mange av Gradys primærmetaforer har blitt anerkjent av Lakoff og Johnson og tatt med i deres utgivelser. Andre har igjen kritisert Grady for å abstrahere metafor teorien ytterligere (Askeland 2008:64,65).

Språkpsykologen Steven Pinker er uenig med Lakoff sin ide om at all abstrakt tenkning er metaforisk, eller at alle metaforer bygger på kroppslige erfaringer. Kort fortalt mener han at mennesket ikke ville være i stand til å analysere noe om det ikke hadde tanker mer abstrakte enn metaforene (Askeland 2008:67).

Det finnes også de som mener at metaforforskningen mangler empiriske belegg for sine påstander om hva den generelle språkbruker faktisk benytter av metaforiske uttrykk. Carlo Grevy mener blant annet at flere av de metaforiske uttrykkene som Lakoff og Johnson bruker for å eksemplifisere ulike kognitive metaforer ikke er representative, og at eksemplene som Lakoff og Johnson benytter seg av bare er uttrykk (hentet fra ordbøker) for hva som er mulig å realisere i språket (Askeland 2008:68).

Kort oppsummert går ulike kritikker på at den kognitive metafor teorien ofte viser manglende vilje til å holde dørene oppe for andre metafor tradisjoner. En annen kritikk går på mangelfull presisjon når det snakkes om de grunnleggende strukturmetaforene. Andre kritikker går ut på mangelfull forståelse på forbindelse mellom det kognitive, språket og sannheten, og det å faktisk ha empiriske belegg for sine påstander.

Analyse av Ut nummer 1 2013, «Vindskeiv vandring»

I denne utgaven av Ut blir leseren tatt med på en «Vindskeiv vandring» på Knutshøe, Besseggens mindre kjente lillebror. I likhet med de andre analysene, ser vi her etter språklige metaforer, metonymier og similer som kan fortelle oss noe om opplevelsen av det å være på tur.

I denne artikkelen er fokuset på den sterke vinden og kreftene som er å finne i fjellet. Vi ser også at fjellet blir fremstilt som noe magisk og en godbit. I tillegg kommer viktigheten av å tilhøre en gruppe, som vi ser blir representert med metonymier hvor klesplaggene blir beskrevet.

Å kjenne på kreftene

Artikkelen har fått tittelen «Vindskeiv vandring» (vedlegg 1, nummer 1), og fungerer som en metonymi på det voldsomme været som turdeltakerne blir møtt med i fjellet. Vindskeiv er et ord som antageligvis dukker opp oftere når det er snakk om gamle hytter eller trær, men fungerer bra for å beskrive værforholdene på turen. Det bidrar også til å fortelle oss at turen foregår i et karrig landskap.

I dette fjellandskapet blåser det altså mye og naturkreftene fremstår som spennende fenomener. Tidlig i teksten leser vi at en av turdeltakerne «kjenner på naturkreftene» (vedlegg 1, nummer 4). Vinden blir med dette uttrykt med den konvensjonelle ontologiske metaforen «krefter», som er noe vi finner i muskler. Vi finner det samme litt lengre ned i teksten hvor vi kan lese at «en kraftig vind har valgt å bli med oss på tur» (vedlegg 1, nummer 5). I tillegg til å tilskrive vinden kroppslige egenskaper blir den her ytterligere personifisert. Vi ser at den blir gitt kognitive egenskaper som å ta egne valg. Med dette blir dette en personifisert språklig metafor med en egen vilje. Personifiseringen av luft i bevegelse gjør den lettere å beskrive som noe vi mennesker merker på kroppen. I begge disse tilfellene får leseren inntrykk av at dette er noe spennende og morsomt.

Magisk, stor og mektig

I artikkelen leser vi også, som vi har gjort tidligere, at elementer i naturen blir beskrevet som magiske. Denne gangen er det utsikten innover fjellheimen som blir beskrevet slik (vedlegg 1, nummer 3). Utsikten, som manifesterer seg som noe øyet faktisk kan se, blir med denne konvensjonelle ontologiske metaforen tilskrevet langt mer abstrakte egenskaper enn det øyet kan oppfatte. Det å koble magi, eller en abstrakt overnaturlig iboende kraft til naturen, er på ingen måte et nytt fenomen og vi kjenner igjen dette fra ulike former for kunst og diktning. Dette bidrar til å fremme en mystisk fascinasjon for naturen.

Det å sammenligne natur med kroppslige former gjør det lettere for leseren å se for seg det som skrives. Dette ser vi blant annet i similen «Knutshøe kan minne om ryggen på en forsteinet dinosaur» (vedlegg 1, nummer 6). Selv om den vanligste indikatoren på en simile «som» uteblir, er dette likevel en tydelig sammenligning. Den bidrar til å tydeliggjøre råskapen, størrelsen og det ville inntrykket som fjellene gir.

Det er i denne teksten tatt i bruk mange metonymier. Disse metonymiene fungerer som regel slik at et begrep eller et fenomen skal representere noe større og nært beslektet. I nummer 11 (vedlegg 1) kan vi lese at «snødekte 2000-metere omkranser Gjende». Når vi i tillegg har lest at fjellheimen oppfattes som spektakulær, skjønner vi at dette er et bilde på hele fjellheimen. Dette blir en metonymi som forteller oss hvor lite mennesket oppfattes sett i forhold til landskapet. De snødekte 2000-meterene blir også beskrevet som «skumtopper» (vedlegg 1 nummer 11), og fjellheimen blir med dette til en ontologisk metafor for et stort hav hvor det blåser.

I likhet med en artikkel tidligere i oppgaven finner vi her igjen begrepet mektig. Vi husker fra den forrige analysen at dette er et begrep som faktisk brukes i geologien, når det snakkes om noe stort. Det er kanskje vel så vanlig å bruke begrepet for å beskrive personer eller gudeskikkelser som har en stor virkekraft, og har evner til å utføre store ting. Når vi i denne sammenhengen leser at «mektige Jotunheimen ligger og venter på oss» (vedlegg 1, nummer 12) kan dette dermed tolkes som et sted turdeltakerne valfarter til i religiøs forstand. Denne konvensjonelle og ontologiske måten å omtale fjellet på bidrar dermed til å fremme fjellheimen som noe gudommelig og hellig, og mennesket som mindre og ydmykt.

Godbit

I artikkelen finner vi også en rekke eksempler på at naturen blir fremstilt som godteri. Vi leser blant annet at «Knutshøe kan minne ryggen på en forsteinet dinosaur eller kanskje en gigantisk utgave av sjokoladebiten med mintsmaak i en eske med sfinkskonfekt» (Vedlegg 1, nummer 7, 8, 9). I tillegg til å bli sammenlignet med en dinosaurrygg, blir det også trukket paralleller mellom fjellet og en spesiell sjokoladebit. I tillegg til de rent estetiske aspektene denne similen har, så blir fjellet også gitt smaksmessige egenskaper til sjokoladen som skal tiltrekke oss. Det blir dermed også en ontologisk språklig metafor. Ordet «godbit» dukker også opp lengre ned i teksten (vedlegg 1, nummer 14), hvor det plasseres i lik sammenheng som tidligere.

Snøen som ligger på fjelltoppene blir også sammenlignet med melis i artikkelen. Konfekt og kakepynt viser seg som et viktig kildedomene i artikkelen, og kan nok fortelle oss at fjellheimens estetiske sider er svært tiltrekkende. Å se på snø som «lett melisdryss» (vedlegg 4, nummer 18) fungerer både som en simile og som en ontologisk språklig metafor, hvor det søte og delikate med en kake skal virke tiltrekkende.

Fluene

I likhet med de andre analyserte reportasjene er det lite fokus på dyreliv og spesifikt planteliv i denne teksten. I denne artikkelen blir vi allikevel introdusert for «gjendeflua og hennes tusen søstre» (vedlegg 1, nummer 13). I omtalen av flua, som fungerer som en metonymi på de store mengdene gjendeflue som er der, fremstår denne kontakten med det naturlige dyre og insektlivet som noe irriterende og noe turdeltakerne ønsker å komme seg unna.

Det sosiale

I teksten er det i likhet med den andre artikkelen publisert av Ut, et fokus på det å være på tur sammen og dele opplevelsene. Gruppa blir i denne teksten ofte omtalt ved at klærne blir brukt som metonymier for alle turdeltakerne. Det første eksempelet på dette ser vi med beskrivelsen «det blafrer i skalljakker, det hviner i ørene» (vedlegg 1, nummer 2). Blafringen og hviningen fremstår her som metonymier på vindforholdene på turen. Samtidig blir skalljakkene en metonymi på gruppa i seg selv. Klærne blir også brukt som metonymier på ungdomsgruppa

senere i teksten hvor vi leser at «en klynge av grønne, blå, rosa og svarte ulltrøyer står samlet i den gygne bjørkeskogen» (vedlegg 1, nummer 15, 16). Gruppa fremstår her som sammensatt av ulike fargerike ungdommer som deler en felles opplevelse. Skogen blir også gitt egenskaper til noe som skinner (og er blankt), noe som nok kommer av sollyset. Dette bidrar til å forsterke inntrykket av at opplevelsen som deles av en gruppe, er vakker.

Til slutt i denne artikkelen vender turfølget tilbake til utgangspunktet. Utgangspunktet er en fjellfilmfestival. Festivalen er hovedårsaken til at ungdomsgruppa er samlet her for å ta nettopp denne turen. Også dette forteller oss om hvor viktig det sosiale framstår når det kommer til friluftaktiviteter. Vi leser nemlig at «hundrevis av små telt [og] bader i sola, venter på at vi skal komme tilbake» (vedlegg 1, nummer 20).

Analyse UT nummer 2 2013, «Fra tind til tare»

I utgave nummer to av UT, 2013 blir vi som lesere med en gruppe ungdommer i Dnt-Ung på tur til Sunnmøre. Tittelen og metonymien, *Fra tind til tare* (vedlegg 2, nummer 5), forteller oss at dette handler om en tur som rommer mange ulike naturopplevelser. En tur som vil ta ungdommene fra høye fjell og helt ned til fjorden.

Vi skal i teksten jakte etter språklige metaforer, similer og metonymier som kan fortelle oss noe om hvilke oppfatninger og holdninger til friluftsliv og natur som blir uttrykt. I starten av reportasjen leser vi: «Opplyst av en gigantisk fullmåne velter tjukk grå røyk opp fra et bål midt mellom steile tinder på Sunnmøre» (vedlegg 2, nummer 1,2) Adjektivet «opplyst» (lyse opp) skal her først og fremst forstås i bokstavelig forstand: Månen tilfører lys til landskapet. Retningsangivelsen «opp» gjør ordet til en – sterkt konvensjonalisert – orienteringsmetafor, og bidrar til skildringen av en positiv erfaring. Men at noe eller noen er opplyst, kan også fortolkes i kantiansk forstand, der menneskesinnet blir opplyst. Dette første ontologiske metaforiske uttrykket i artikkelen skiller seg fra resten, nettopp på grunn av den kantianske tolkningen. Vi ser senere at det i større grad er et fokus på estetikk og spenning.

Om bålet

Vi leser at det «velter tjukk grå røyk opp» fra bålet (vedlegg 2, nummer 2). Verbet «velte» forteller oss at røyken er ukontrollerbar og en får assosiasjoner til stormskyer som kan oppføre seg på samme måte. Røyken blir her gitt egenskaper til en fysisk gjenstand og blir med dette en ontologisk språklig metafor. Denne konvensjonelle måten å omtale røykutvikling på forteller oss noe om det uønskede aspektet ved denne bålsituasjonen.

Litt lengre ned i teksten spørres det, med en humoristisk tone: «Hvorfor gikk bålet av hengslene?» (vedlegg 1, nummer 5). Her blir bålet personifisert samtidig som det blir gitt egenskapene til en dør. Med uttrykket «gå av hengslene» mener vi at noe kommer helt ut av lag eller ikke fungerer som det skal. Bålet oppfører seg ikke som vi vil og vi klarer ikke å kontrollere det. Dette svært konvensjonelle uttrykket, hvor bålet blir tildelt egenskaper fra andre kildedomener forteller oss igjen om røyken som et element som turdeltakerne ikke kan kontrollere.

I teksten kan vi også lese om hvordan «det ser ut som noen forsøker å sende røyksignaler». Situasjonen i leiren er nok definitivt ikke ønskelig. Tanken om røyksignaler forbindes som regel med nødsignaler og varsling. Similen som nok er humoristisk ment, formidler allikevel en form for misnøye med og ikke klare å kontrollere bålet, eller (om enn så søkt:) naturkreftene.

Poetisk om estetisk

Av andre ontologiske metaforer brukt i teksten finner vi også noen mer poetiske og forklarende. Setningen «en svak vind får det til å rasle i snøen rundt oss og det blinker i snøkrystaller som virvles opp mot sola» (vedlegg 2, nummer 6-8,) gir oss tre ontologiske språklige metaforer som på sine måter bidrar til å konkretisere og virkeliggjøre naturen som noe vakkert for leseren. For det første gis vinden menneskelige egenskaper. Det at vinden er «svak» forteller oss også at naturen har krefter eller styrke. Denne ideen om krefter og styrke kan assosieres til mye, men kanskje særlig fysisk muskulær styrke, militærmakt eller åndelig styrke. Den «svake» vinden bidrar videre til å fremheve de to forklarende og poetiske språklige metaforene «rasle i snøen» og «blinker i snøkrystaller». Å tolke disse to siste som metaforiske uttrykk kan kanskje diskuteres. Jeg velger allikevel å gjøre dette ettersom snøen nok kan lage lyd, men sjelden av noe særlig volum. Snøkrystallene på sin side er heller ikke noe som faktisk blinker, som et lys som går av og på, men de kaster refleksjoner fra andre lyskilder. I tillegg til dette så kan vi også kalle de to for metonymier for vær-situasjonen. Raslingen i snøen forteller oss at det er kaldt nok til at snøen kan lage lyder, og blinkingen i snøkrystallene representerer sola som skinner og det fine været der oppe i fjellet.

Ifølge Wittgenstein har poetisk språk og dikt som oppgave å presentere og innlemme oss i en opplevelse i større grad enn å representere en opplevelse (Hester 1967:68). I vårt tilfelle opplever vi her at språket i stor grad virkeliggjør naturopplevelsen og følelsen som artikkelforfatteren får av snøen, temperaturen og sollyset denne dagen i fjellheimen. Dette er effektivt og leseren får her inntrykk av at artikkelforfatteren verdsetter selv de små detaljene med å være ute i naturen.

Forskjellen på de sistnevnte metonymiene/metaforiske uttrykkene og de tidligere nevnte ontologiske metaforiske uttrykkene er altså at de poetiske forklarende i større grad gir leseren en opplevelse av å være i naturen. Uavhengig av aktiviteter eller sosiale situasjoner

innlemmer forfatterne oss i et øyeblikk i naturen som skildres positivt. Når en situasjon og en opplevelse presenteres på denne måten uten noen antydninger om at noe burde vært annerledes formidler dette en holdning om at naturen i seg selv er vakker og verdifull. Med utgangspunkt i Lakoff og Johnsons syn om at metaforer bygger på vår erfaring og er med på å skape erfaringer og oppfatninger av virkeligheten - kan en dermed hevde at disse metaforene bidrar til å formidle et syn om at naturen er vakker og av høy verdi uten at vi nødvendigvis trenger organiserte aktiviteter. Skildringer som dette bidrar til å fremme det Hågvar refererte til som estetiske opplevelser i naturen. I vårt tilfelle er det allikevel i aller en organisert tur hvor forventningen om en utforkjøring er til stede.

Action

Vi leser i teksten at turdeltakerne er «fylt opp av inntrykk og klare for action» (vedlegg 2 nummer 9). Denne konvensjonelle ontologiske språklige metaforen forteller oss, kan hende, noe om motivasjonen for turen til gruppa. Vi ser også i teksten at denne språklige metaforen blir gjentatt når vi får forklart at en i gruppa er «stappmett på inntrykk og kyllinggryte» (vedlegg 2, nummer 15). Her ser vi faktisk at det abstrakte fenomenet *inntrykk* blir gitt egenskaper til mat, som gjør personen mett. Vi ser at begge eksemplene over fungerer som konvensjonelle ontologiske metaforiske uttrykk som enkelt forklarer oss noe om spenningsaspekter ved turen.

Lakoff og Johnson hevder i *Metaphors We Live By* at en av grunnene til å benytte metaforiske uttrykk om at sinnet er en beholder er at det med dette blir enklere å kvantifisere ulike fenomener (1980:29). Dette ser vi altså i denne artikkelen til Ut. Det handler om å få realisert de opplevelsene som er forventet på en tur som denne. En kan dermed hevde at beholdermetaforen bidrar til å fremme et syn om at visse typer naturopplevelser oppleves som riktige. En beholder har tross alt begrenset med plass, og når det da snakkes om at det nærmer seg fullt, så handler det om å prioritere rett om en skal bli fornøyd med innholdet.

Oppdagerglede og felles opplevelse

Vi leser i teksten om å «sette de første sporene» (vedlegg 2, nummer 10) ned fjellsiden. Å sette de første sporene fungerer med dette som en metonymi og bringer tankene til

oppdagelsesreisende som tråkket innover uoppdagede landområdene for eventyrlystens, forskningen, og kultiveringens skyld. Dette formidler en stor glede ved det å ferdes utenfor stiene i den såkalte urørte naturen.

I metonymien og det ontologiske metaforiske uttrykket «gledesrop fyller Sunnmørsalpene» (vedlegg 2, nummer 11) brukes gledesrop for å formidle en samstemt gruppes oppfatning av en vellykket tur, samtidig som Sunnmørsalpene faktisk blir gjort til en beholder for glede. Det er også nærliggende å tolke både denne og nummer 14 (vedlegg 2) som metonymier for DNT-Ung. I nummer 14, «fargerike sekker og hjelmer suser nedover», representerer sekkene og hjelmene medlemmene av DNT-Ung. Det fargerike blir et bilde på sporty og friske ungdommer med sans for action, og verbet å suse, som blant annet forbindes med å fare raskt gjennom luften, med en svak brusende lyd skapt av luftmotstanden (Knutsen og Sommerfelt (c), 1991), blir en metonymi på fart og spenning. Det sosiale og selve gruppa er altså i de to sistnevnte viktige elementer i tillegg til spenningen. Dette formidler en glede ved det å være en gjeng og å ha fargerikt utstyr og bekledning, som om det fargerike utstyret er en identitetsmarkør. Et punkt jeg ønsker å nevne nå uten å utdype det noe nærmere er at utstyrsfokuset kan være gunstig om en ønsker å tiltrekke seg annonsører.

I artikkelen leser vi også at det blir laget et «kunstverk av svinger» (vedlegg 2, nummer 12) ned fjellsiden. Kunstverket kan ses på som en metonymi for å sette spor i naturen, det å bevege seg i urørt terreng eller rett og slett en glede ved å leke seg. Metonymien kan med andre ord være uttrykk for mange aspekter, men det å bevege seg der ingen andre før har vært, og det å utøve sport og leke seg ser ut til å være viktige aspekter ved denne nedkjøringen. Gruppa som enhet spiller også her en viktig rolle, ettersom nedkjøringen og observasjonen av kunstverket blir gjort i fellesskap. Sporene som er satt blir også gitt egenskaper fra kildedomenet *kunst*. Noe som igjen bidrar til å gjøre dette til et ontologisk metaforisk uttrykk som forteller oss om gleden ved det estetiske aspektet av opplevelsen.

Analyse av Fjell og vidde nr 6 2013, «Førjulstur på beina»

I hovedreportasjen i Fjell og Vidde nummer seks 2013 går turen til Skrim i Buskerud. En liten vennegjeng har bestemt seg for å sove på et par av DNT-hyttene og samtidig få til en liten fjelltur. Vi leter også i denne teksten etter språklige bilder som kan fortelle oss noe tekstens holdninger til natur og friluftsliv.

Sentral i denne teksten er oppfatningen om at naturen er en energikilde. Denne kognitive metaforen kommer, som vi skal se, til uttrykk gjennom ulike språklige metaforer i teksten. For å komme seg ut og «lade batteriene», leser vi at en må over og forbi den «lange dørstokkmila» selv om det «koster». Jeg vil nå undersøke tekstens språklige metaforer, metonymier og similer før jeg ser på hvordan de blant annet bidrar til å uttrykke at «naturen er en energikilde».

Personifisering og andektighet

Ved flere tilfeller i teksten blir naturen personifisert. Ved å benytte seg av de sterkt konvensjonaliserte metaforiske uttrykkene familievennlig og barnevennlig (vedlegg 3, nummer 6, 11) blir naturen gitt menneskelige egenskaper, noe som gjør det enklere for leseren å få et inntrykk av naturen og miljøet som beskrives. Det å omtale naturen som vennlig åpner også opp for at den kan være uvennlig, eller ugjestmild – noe som ville stilt andre krav til turdeltakerne.

Også i setningen «kveldssola spiller på perfekt lag med det ferske snødekket» (vedlegg 3, nummer 19) brukes det konvensjonaliserte ontologiske metaforiske uttrykk for å beskrive naturen. Her blir kveldssola og det ferske snødekket personifisert, og sammen utgjør de et lag. Ved å personifisere kveldssola og det ferske snødekket som lagspillere skaper forfatteren en forestilling om naturen, og de ulike elementene som noe som jobber sammen mot et mål uavhengig av mennesket. Naturen og dens ulike bestanddeler tilskrives med dette en egenverdi og skildres med enkle ord, samtidig som mennesket plasseres på sidelinjen – som en form for observatør eller tilskuer.

Vi ser også eksempler i teksten på at naturen/steder omtales i mer poetiske ordelag. For det første omtales Sørmyrseter som en «perle». Perler, som finnes på havets bunn, som det er vanskelig å få tak i, fungerer godt som kildedomene når setra skal beskrives. Dette sterkt

konvensjonelle ontologiske metaforiske uttrykket gir oss et inntrykk av Sørmyrseter som en skjult skatt.

I setningen «søndag våkner vi opp til en vinterdrøm (vedlegg 3, nummer 14)» beskrives miljøet de befinner seg i som noe fint og uvirkelig. Ordet «drøm», som refererer til uvirkelige forestillingsbilder, skapt av fantasien, og forestillinger om «håpets mål» (Knudsen og Sommerfelt 1991), gir leseren et inntrykk av vinterlandskapet som beskrives. Ved å bruke ordet «drøm» blir dette en ontologisk språklig metafor som henter egenskaper fra en uvirkelig verden og bruker dette om miljøet og dagen som artikkelforfatteren våkner opp til. Begrepet fremstiller naturen, årstiden og det å våkne opp på ei DNT-hytte som en positiv opplevelse.

Den visuelt vakre ved naturen er også noe som trekkes fram i en ontologisk metafor hvor det heter at «utsikten bør trekke det dobbelte» (vedlegg 3, nummer 18). Det blir her antydning at utsikten til soloppgang og solnedgang fra hyttens plassering (nærmest på en fjelltopp) burde være en svært attraktiv «forestilling», som det er rart ikke flere velger å oppsøke. Vi får her nok en gang, i likhet med «perlen» Sørmyrseter, inntrykk av at turistforeningen er en kilde til ukjente og vakre steder og gode opplevelser.

Mot slutten av teksten leser vi at «vi går andektige inn i kvelden og lar mørket omslutte oss totalt» (vedlegg 3, nummer 20). Ordet «andakt», som kommer av det tyske ordet «andacht» (bønn) forteller oss at kvelden og kveldsmørket fremstilles som noe religiøst opphøyd, som turdeltakerne entret nærmest som et kirkerom (Knudsen og Sommerfelt 1991), for så å bli omsluttet av kvelden. Den ontologiske metaforen blir dermed at kvelden og kveldsmørket presenteres som et religiøst rom som turdeltakerne trår inn i og hengir seg til med en høytydelig mine. Den åndelige og andektige tilnærmingen til naturen og friluftslivet blir dermed noe som fremheves med uttrykket «andektig».

Om Turistforeningen

På hjemmesiden til Turistforeningen oppgir foreningen følgende verdier: spennende, troverdig, inkluderende, enkelt og naturvennlig. Jeg vil i dette avsnittet se etter de språklige uttrykkene i artikkelen som kan fortelle oss noe om Turistforeningens holdninger og verdier.

På første side i artikkelen leser vi at «– [...] Dette er enkelt og greit luksus, utbryter Ragnhild når varmen virkelig begynner å få tak i veggene» (vedlegg 3, nummer 3). Denne måten å

beskrive varmen med menneskelige egenskaper forteller oss at det er lite som skal til for å skape følelse av luksus i DNT-hytta. Den lune stemningen som kommer med varmen forklares godt med denne ontologiske språklige metaforen hvor et kjemisk fenomen besjeles og gis menneskelige egenskaper. Luksusen som oppleves når varmen får tak i hytteveggene kan også tolkes som en metonymi for gleden ved det enkle, som Turistforeningen ønsker å fremheve.

Overskriften «Mat og terninger» fungerer også som en metonymi på rolige kvelder i en DNT-hytte. Metonymien trekker frem elementer av hva det kan innebære om en benytter seg av hyttetilbudet og mulighetene som DNT har å tilby, og hvordan en gruppe mennesker kan ha det fint i situasjoner innenfor enkle og lite moderne rammer, slik DNT tilbyr med hyttene sine.

Lengre ned i teksten snakker artikkelforfatteren om hvordan hytta har en «spartansk innredning». Denne sterkt konvensjonaliserte ontologiske metaforen har levemåten i den greske krigerstaten Sparta som kildedomene. I krigerstaten hvor mennene hadde verneplikt fra barnsben av og fram til fylte 50 år var det en hardfør, nøysom og enkel livsstil som ble praktisert. Denne livsstilen med få eiendeler, enkel kost og mye trening er altså opprinnelsen til uttrykket «spartansk», og det er visse aspekter ved livsstilen som ved bruken av uttrykket «spartansk» blir fremhevet. En kan også hevde at dette fungerer som en metonymi for deler av verdisynet til DNT, med organisasjonens idealer om enkelhet.

I den ontologiske språklige metaforen «en sti som strengt tatt har mer kaliber av kjerrevei» brukes størrelsesmålet kaliber for å påpeke størrelsen på stien. Kaliber, som forteller oss om de innvendige målene på et rør og dermed også om våpen, er en original vri på beskrivelsen av en sti/vei.

I artikkelen kan vi også lese at «vi trækker sti og bryner oss på rutevalg» (vedlegg 3, nummer 16). Begrepet «å bryne», som kommer av å kvesse eller gjøre noe skarpere, blir også en måte å si noe om utfordringene en møter i Turistforeningen. Den konvensjonelle ontologiske metaforen sammenligner mennesket med et sløvt redskap, som kan kvesses med DNT-aktiviteter, som kartlesing og rutevalg.

Dørstokkmila

På side to i artikkelen kan vi lese at «terskelen har vært høy for å ta skrittet ut og besøke ei DNT-hytte» (vedlegg 3, nummer 4). Dørterskelen blir her en ontologisk språklig metafor på ulike elementer som hindrer en i å gå ut, og presenteres som vanskelig å forsere. Dette kommer også til uttrykk når det skrives om «dørstokkmånedene»: november og desember (vedlegg 3, nummer 7), hvor det særlig er mørket og kulden som er «dørstokken», som oppleves som et hinder. Videre (vedlegg 3, nummer 8) ser vi at «det koster med andre ord lite å ta kvelden og helga innendørs – dørstokkmila er uendelig lang». Her fremstilles det å komme seg ut som noe som er avhengig av en kort vei uten hinder for å nå fram. Initiativet eller energien vår blir i den språklige metaforen også, med ordet «koster» (vedlegg 3, nummer 8) omgjort til en valuta eller noe man kan spare opp. Denne sterkt konvensjonaliserte måten å bruke valuta som kildedomene for ulike fenomener lar leseren raskt forstå at her kan det spares, tjenes og brukes.

Lengre ned i teksten leser vi at en «tur i den mørke tida bygger overskudd, senker stressnivået og bryter opp en ellers monoton hverdag» (vedlegg 3, nummer 10). Det metaforiske uttrykket «å bygge overskudd» forteller oss at kreftene blir beskrevet med følgende kildedomener: (1) Kreftene er en valuta som kan spares opp og som kan brukes. Overskudd er ønskelig og kan tilegnes på tur. (2) Kreftene er som en konstruksjon som trenger materialer. Disse materialene finner vi på tur. «Stressnivået» kan i setningen forstås som noe som eksisterer i et trykkammer og friluftslivet blir en ventil for å senke dette trykket som en har med seg i hverdagen.

Fulladede batterier

I artikkelen ser vi at et gjennomgående tema er at naturen har en form for restituerende effekt og at DNTs tilbud kan lede potensielle turgåere fram til steder som ikke er overbefolket, med passende grad av vanskelighet, og som også kan oppfattes som skjulte skatter. Det blir lagt vekt på at enkelheten i turlivet byr på følelser av luksus og kos og at naturens lagspill kan tilby overraskelser og gode opplevelser. Helt til slutt i teksten får vi også vite at turen fører til turdeltakerne blir passe varme og oppnår «fulladede batterier» (vedlegg 3, nummer 21). Her blir sinnet og kroppen gjort om til et batteri. Denne avsluttende og konvensjonelle ontologiske metaforen forteller oss igjen at naturen og friluftslivet blir fremstilt som en kilde til energi.

Av analysen kommer det altså fram at det kan «koste litt energi» å komme seg ut av døra, men om en kommer seg over og forbi «dørstokkmila», så kan man oppleve «perler» i naturen, «spartansk luksus», få «brynet seg» på utfordringer og ende opp med «fulladede batterier». Vi ser altså at naturen blir tilskrevet en egenverdi som kan hjelpe mennesket. Naturen blir beskrevet som nyttig og vakker.

Analyse av Fjell og Vidde nummer 1 2014, «Den høyeste ruta i Jotunheimen»

I hovedreportasjen i denne utgaven av Fjell og Vidde blir leseren tatt med til Jotunheimen. Her blir vi introdusert for en ny rute, som ifølge turdeltakerne har potensiale til å bli Norges svar på Haute Route. Den originale Haute Route er en rute som tar flere dager, og som strekker seg fra Chamonix i Frankrike via en rekke topper og høydedrag til Zarmatt i Sveits. Ruten regnes som en klassiker og er kjent for å være spektakulær og utfordrende, både til fots og på ski.

Også i denne analysen er målet å finne underliggende og eksplisitte holdninger til friluftsliv og natur. I likhet med de tidligere analysene er det et stort flertall av ontologiske språklige metaforer i denne artikkelen. Språkbruken er nøktern og artikkelforfatteren har benyttet seg av lite såkalte poetiske og forklarende metaforiske uttrykk, noe som gjør analysen mer utfordrende. En holdning som særlig utpeker seg i denne artikkelen er hvor mektig, storslagent og tradisjonsrikt fjellet er, samtidig som vi får vite at friheten finner du på tur.

Kjempenes hjem

Artikkelen om den nye ruten i Jotunheim legger mye vekt på fjellområdets navn. Navnet Jotunheimen ble først brukt av Åsmund Olavsson Vinje, og refererer til Jotnesnes hjem i den norrøne mytologien. Innledningsvis beskrives det hvordan ordet Jotunheimen lyser. Dette fungerer dermed som en klassisk orienteringsmetafor hvor lyst er bra og mørkt er dårlig. Fjellområdet og assosiasjonene som følger med, regnes derfor som noe positivt.

Assosiasjonene som ifølge artikkelforfatteren «gufser» (vedlegg 4, nummer 5), eller kommer som kalde vindpust (Knudsen og Sommerfelt (b) 1991), fra ordet «Jotunheimen» er: «Historie og harde dagsmarsjer, tinder og hytter og karer med skjegg, bukkeritt og eventyr» (vedlegg 4, nummer 5, 6). Det vi kan tolke ut fra dette, er først og fremst at ordet «Jotunheimen» blir en ontologisk språklig metafor på noe som genererer vind og «gufs». Det interessante her er at ordet blir gitt egenskaper til det som ordet faktisk refererer til (et fjellområde). Ordet Jotunheimen, som det lyser av, blir altså opphøyd både som ord og som geografisk område. For det andre ser vi at ordet Jotunheimen, med de nevnte assosiasjoner, blir en metonymi på et historisk sted, krevende ekspedisjoner og barske eventyrere, samtidig som det er et sted for kunsten (bukkeritt og eventyr). At Jotunheimen også kalles kjempenes hjem, blir en

ontologisk språklig metafor hvor området blir gjort til en bolig for kjemper. Kjempene kan i teksten tolkes som, i tillegg til jotnene fra den norrøne sagaen, eventyrerne, de barske mannfolka (med skjegg) og kunstnerne.

Glittertinden beskrives også som «fabelaktig» (vedlegg 4, nummer 15), et sterkt konvensjonalisert uttrykk som formidler en oppfatning av at noe er sagnaktig, fantastisk eller uvirkelig (Knudsen og Sommerfelt 1991). Jeg velger å tolke dette ordet som en simile etter som ordets endelse, *-aktig*, kan benyttes i stedet for *som*. *Som* er som nevnt i teorikapittelet en indikator på en simile.

Innledningsvis får vi vite at en må ha «stå i bein og armer» (vedlegg 4, nummer 1) om en skal begi seg ut på den anbefalte turen. Dett fungerer som en tydelig referanse til sangen *Mot i brystet*, som de fleste nok kjenner til. En sang som beskriver et slags idealmenneske, friskt og raskt, eventyrlystent og med pågangsmot.

Vi ser at fjellområdet blir presentert som noe mytisk og eventyraktig, samtidig som utfordrende og et klassisk mål for hardbarkede eventyrere fulle av pågangsmot.

Lumsk natur

Tidlig i teksten blir fjellene i Jotunheimen beskrevet som «[...]mektige, nesten uberørte» (vedlegg 3, nummer 2). Det er her viktig å påpeke at mektighet er et begrep som brukes i geologien. Det betyr i denne sammenhengen at noe er stort, bredt eller langt og forteller oss faktisk noe om det fysiske fjellet (Bryhni 2009). På den andre siden betyr det å være mektig å ha en virkekraft og å ha evner og være i stand til å utføre store ting (Knudsen og Sommerfelt (c) 1991). Ordet er ofte brukt i bibelske forbindelser. Fjellet blir altså gitt gudelignende egenskaper og opphøyd som noe religiøst. Dette er dermed en konvensjonell ontologisk språklig metafor og en besjeling av fjellområdet, hvor fjellet tilskrives gudelignende egenskaper med høy status. Turgåerne kan i denne sammenhengen tolkes som mindre og ydmyke.

Senere i teksten finnes også tilfeller hvor måldomenet fjell blir tildelt kroppslige egenskaper fra kildedomenet mennesket. Vi leser at turgåerne «[...] følger ryggen [...]» (vedlegg 4, nummer 13) på fjellet. «Fjellrygg» som er betegnelsen på den øverste delen av fjellet er så innarbeidet i språket vårt, at det lett kan overses som et metaforisk uttrykk. Dette sterkt

konvensjonaliserte ontologiske metaforiske uttrykket kan virke bekreftende på hvor viktig menneskekroppen og kroppslige erfaringer er for utformingen språket vårt (Golden 2005:19).

Det samme ser vi når begrepet «tidens tann» (vedlegg 4, nummer 24) dukker opp. Det er fjellet og breene som er formet av «tidens tann». Tiden blir her gitt egenskapene til tenner som tygger og former. En konvensjonalisert ontologisk metafor som beskriver hvordan naturen blir forandret med tiden.

Lengre ned i artikkelen leser vi at en snøskavl blir beskrevet som «lumsk» (vedlegg 4, nummer 16), eller at den kan fremby en fare uten at noen vet om det eller uten at man venter det. Det kan også ha onde hensikter om det er snakk om mennesker eller vesener (Knudsen og Sommerfelt (b) 1991). Ved å fremstille naturen som en gjenstand, ting eller skapning som kan opptre uventet, formidler artikkelforfatteren også at en viss forsiktighet og respekt bør utvises i omgang med naturen. Snøskavlen og naturen fremstilles altså personifisert, som en ontologisk språklig metafor. Dette er en konvensjonell måte å fremstille naturen på for å gjøre den mer håndgripelig og lettere å beskrive. Videre ned i teksten leser vi at «[...] været ikke er på Stian og gjengens side» (vedlegg 4, nummer 18). Været gis dermed menneskelige egenskaper og fremstilles som en potensiell lagspiller. Denne konvensjonelle ontologiske metaforen og personifiseringen bidrar i likhet med forrige eksempel å fremme en forsiktighet og respekt for naturen.

I teksten blir det også poengtert at det finnes «nødutganger» i Jotunheimen i motsetning til i Alpene (vedlegg 4, nummer 9). Turen og fjellmassivet blir med dette ontologiske metaforiske uttrykket gjort om til en bygning hvor en kan komme seg ut om det blir for farlig. Respekt for naturkreftene og det å være forsiktig er altså noe som fremheves i denne artikkelen.

Friheten og stillheten

«Den store stillheten» (vedlegg 4, nummer 8) er ifølge artikkelen er å finne i Jotunheimen. Fraværet av lyd blir her gjort om til en fysisk størrelse, altså er det et ontologisk metaforisk uttrykk. Det at stillheten er stor gjør at den også kan regnes som orienteringsmetafor på at dette er bra (stor er bra, lite er dårlig). I teksten blir denne stillheten trukket fram som det motsatte av det man finner i den originale ruten i Alpene hvor det ifølge artikkelen både er mange mennesker og kø. Naturopplevelsene som det reklameres for i Jotunheimen, er med andre ord opplevelser hvor det å være langt fra mennesker står sentralt. Lyden av sivilisasjon er

fraværende og dette framstår, med «den store stillheten», som et aspekt ved friluftslivet og turen som verdsettes svært høyt.

I teksten blir leseren bedt om «[...] å ta et steg utenfor hverdagen og finne ut hva som bor i deg. Det er positivt i forhold til resten av livet ditt [...]» (vedlegg 4, nummer 10-12). Hverdagen blir her gjort om til et avgrenset område, en ontologisk metafor som en anbefales å tre ut av. Sinnet og kroppen blir også her gjort til en bolig for abstrakte fenomener som egenskaper og potensiale, og det er disse abstrakte fenomenene som vil bli påvirket i en positiv retning om du trer ut av hverdagen. Hverdagen kan dermed også regnes som en metonymi på et ensformet liv som hindrer oss i å utnytte potensialet som «bor» i oss, slik at vi kan bli mer fullkomne mennesker.

Om de norske fjellene får vi vite at «- Her få du luft under vingene og kjenner hva frihet er» (vedlegg 4, nummer 22). Mennesket blir med dette gitt vinger lik en fugl, og fuglen fungerer som ontologisk språklig metafor på hva det vil si å være fri. Frihetsfølelsen et menneske burde etterstrebe, blir med dette lagt fram som en motsats til den allerede nevnte hverdagen og dens begrensninger. En følge av å få luft under vingene og kunne stige opp, er også at du kommer høyere og nærmere «Norges tak», (vedlegg 4, nummer 3) slik fjellområdet omtales i artikkelen. Her blir naturen og fjellheimen nok en gang omtalt med en ontologisk språklig metafor i form av en bygning, og det å være på toppen av denne bygningen fremstilles som målet. Dermed er det også en klassisk orienteringsmetafor som forteller oss at jo lenger opp du er, jo bedre er det.

Troferute

Til tross for tradisjonene og frihetsfølelsen en kan oppleve ved å komme seg ut i natur hvor det ikke er så mange mennesker, glemmer vi ikke at artikkelen tross alt er ment som reklame for naturen. Vi blir påminnet dette når vi mot slutten når vi leser at «Målet er å utvikle Jotunheimen Haute Route til en troférute» (Vedlegg 4, nummer 25). Ruten blir her gjort til et trofé eller et slags krigsutbytte en kan samle på. Det er altså snakk om å selge inn denne fjellruten som noe man overvinner eller klarer å beseire.

Oppsummert er det altså utendørs i fjellheimen, der kjempene tidligere har satt sine føtter, en person har muligheten til å bli et mer fullkomment menneske og oppleve frihet. Norges svar på Haute Route er ifølge artikkelforfatteren «drømmeturen».

Oppsummering av analysene

Vi ser i de fire analysene at det er mange ulike aspekter ved friluftslivet som blir presentert som noe positivt. Flere av tekstene kan også tolkes som at de deler noen av de samme oppfatningene omkring friluftsliv. Det virker allikevel som om det er visse forskjeller på tekstene fra Fjell og Vidde og tekstene fra Ut. Jeg vil nå gå gjennom de mest fremtredende holdningene til friluftsliv som dukket opp i analysene.

Naturen som noe magisk, eventyrlig og religiøst

I Ut nummer 1 2013, *Vindskeiv vandring*, leste vi at naturen ble beskrevet som «magisk». Naturen, her representert med utsikten fra et fjell, blir med dette tilskrevet overnaturlige egenskaper som vi kan kjenne igjen fra eventyr og mytologi. Utsikten som beskrives kan føye seg inn under Hågvar sitt punkt om å ha eventyrlignende opplevelser i naturen. I Fjell og Vidde nummer 1 2014, *Den høyeste ruta i Jotunheimen* ser vi også hvordan Jotunheimen blir mystifisert og opphøyd både på grunn av navnet og på grunn av områdets historie. Omtalen av området som «kjempenes hjem», peker både på det historiske aspektet med oppdagere, diktere og kunstnere, men også på eventyrtankegangen og tolkninger av naturen fra norrøn tid. Tekstene formidler med dette at oppdagerglede og det mystiske har vært og fortsatt er drivkraften at friluftsmennesker ønsker å ta turen hit. Similen «fabelaktig» i samme artikkel bidrar også til å fremheve det samme aspektet.

Ved to tilfeller ser vi også at naturen blir gitt egenskaper hvor kildedomenet er et religiøst rom eller et slags religiøst sentrum som turgåerne kan oppsøke eller tre inn i. Dette ser vi først i den ungdomsrettede *Vindskeiv vandring* hvor vi leser at «mektige Jotunheimen» ligger og venter på oss. Senere i Fjell og Viddes *Førjulstur på beina* kan vi også lese at «vi går andektige inn i kvelden og lar mørket omslutte oss totalt». Disse setningene formidler en form for ydmykhet og respekt for naturen samtidig som naturen fremstår som åndelig opphøyd. En kan dermed hevde, slik Hågvar påpeker i listen sin, at naturen med dette blir fremstilt som et fast holdepunkt i tilværelsen, noe religion kan hevdes å være noen mennesker.

Personifiseringer og naturkrefter

Vi har ved flere anledninger sett hvordan naturen har blitt personifisert eller hvor menneskelige egenskaper, karakteristikk eller motivasjoner har vært kildedomene. Særlig ser vi dette når det er snakk om naturkrefter. Personifisering er ifølge Lakoff og Johnson (2003:33) av de mest tydelige og vanlige formene for ontologiske språklige metaforer. Personifisering av naturkrefter har særlig blitt brukt når det er vinden som omtales. Vi finner det i begge tekstene fra Ut, men også artikkelen fra Fjell og Vidde nummer 1 2014.

I teksten *Vindskeiv vandring* (Ut) har vinden åpenbart et særlig stort fokus. Vinden bidrar til å skape spenning på turen og «kreftene» som turdeltakerne møter der oppe i fjellheimen bidrar til at turskildringene fremstår som actionfylte. Ungdommene som «kjenner på naturkreftene» merker det på kroppen og synes det er spennende. Også i *Fra tind til tare* (Ut) ser vi at vinden blir tildelt krefter. I dette tilfellet beskrives vinden som «svak», vi ser at fenomener i naturen blir mer håndgripelige ved å ta i bruk slike ontologiske metaforiske uttrykk.

I Fjell og viddes *Den høyeste ruta i Jotunheimen* leser vi hvordan naturen blir beskrevet som «lumsk», dette ontologiske metaforiske uttrykket som antyder at det kan være farlig å bevege seg på visse steder (her på grunn av snøskavler) formidler en respekt for naturen. En kan tolke bruken av dette metaforiske uttrykket som at vi mennesker må utvise respekt for og at vi ikke kan kontrollere naturens «krefter».

Videre i samme teksten kan vi lese at Jotunheimen blir gitt egenskapene til en bygning, i likhet med den andre teksten fra Fjell og Vidde (*Førjulstur på beina*). I den andre teksten hvor naturen ble gitt egenskapene til et religiøst bygg, blir den her presentert som en bygning med nødutganger. Dette handler i likhet med den «lumske» naturen om å være forsiktig og utvise respekt for naturens «krefter». Vi ser at de ontologiske metaforiske uttrykkene hvor måldomenet har et kildedomene hvor menneskelige egenskaper og motivasjoner, eller konstruksjoner av ulike typer er viktig når naturen skildres og presenteres.

Det å oppleve naturkreftene på nært hold kan ifølge Hågvar sin artikkel (2014:9,10) by på store opplevelser. «Kreftene» som finnes i naturen kan gi oss perspektiver på livet, som ifølge Hågvar er nyttige for alle. En kan også hevde, som Hågvar, at villmarksopplevelser bidrar til å øke interessen for den urørte naturen, som vi er avhengige av for å føle at vi har en historie (Hågvar 2014: 10).

Glede over det estetiske

I artiklene uttrykkes det en felles begeistring for det estetisk vakre ved naturen. Dette kommer fram på en rekke ulike måter, og vi ser det gjennom alt fra similer (direkte sammenligninger) til sjokolde, metonymier og ontologiske metaforiske uttrykk om detaljer i naturen, til metaforiske uttrykk hvor naturen blir gitt egenskaper fra drømmeverdenen.

Forskjellen på bladene

Fjell og Vidde og Ut skiller seg fra hverandre på to områder i analysene. I Ut ser vi at det i større grad forekommer metonymier som representerer turgruppa som en enhet. I artikkelen *Fra tind til tare* leser vi for eksempel at «fargerike sekker og hjelmer suser nedover». Det fargerike utstyret er her, som vi slo fast i analysen, en metonymi for turgruppa. Et annet eksempel hvor turgruppa refereres til gjennom fargerike klesplagg finner vi i *Vindskeiv vandring* hvor vi leser at «en klynge av grønne, blå, rosa og svarte ulltrøyer» befinner seg i den gylne skogen. Tidligere i denne artikkelen legges det også vekt på at det «blafrer i skalljakker, det hviner i ørene». Dette forekommer bare i Ut-artiklene til tross for at det også i Fjell og Vidde er små grupper med mennesker som drar på tur sammen. Det kan virke som om utstyret i Ut-artiklene fungerer som en identitetsmarkør for ungdomsgruppa. Metonymiene forteller oss i alle fall at det fargerike og moderne utstyret (skalljakker) representerer turgruppa. I tillegg til at utstyret ser ut til å være en identitetsmarkør, fremstår det minst like viktig at disse naturopplevelsene er noe som en hel gruppe opplever i fellesskap. Ved å beskrive gruppa med disse metonymiene forsterker det inntrykket av hvor viktig det kan være å oppleve naturen slik de gjør i fellesskap.

Spenningselementet er også noe som i vektlegges særlig i den ene artikkelen til Ut. I artikkelen *Fra tind til tare* ser vi at dette er tydelig da den klassiske ontologiske språklige metaforen om at «sinnet er en beholder» tas i bruk. Vi leser at turdeltakerne er «fylt opp av inntrykk, klare for action». Sinnet har med andre ord fått sin dose med vakre naturbilder, og nå er det behov for at det skjer noe. I utforkjøringene som følger dukker det også opp en ny metonymi som representerer hele gruppa. Her er «gledesrop» som fyller alpene. Nok et tegn på hvor viktig det kan føles å dele slike naturopplevelser.

I **Fjell og Vidde** sine artikler legges det mer vekt på hvilke effekter naturen og friluftslivet har utover det å skape jubel og glede. Særlig kommer dette frem i artikkelen *Førjulstur på beina*.

I denne artikkelen handler det mye om at mennesker har godt av å komme seg over den «uendelig lange dørstokkmila». Den ontologiske språklige metaforen dørstokken som representerer ulike hindre eller motforestillinger mennesker måtte ha for å bevege seg ut anbefales det i artikkelen å komme seg over. Grunnen til dette er at i naturen kan vi «lade batteriene» og «bygge overskudd». Naturen blir altså med disse ontologiske metaforene gitt egenskapene til en energikilde hvor mennesket kan restitueres på ulike måter.

I den andre artikkelen fra Fjell og Vidde, *Den høyeste ruta i Jotunheimen*, er det «friheten» og «den store stillheten» mennesket kan finne om det tar turen opp til «Norges tak», Jotunheimen. Friheten fremstår her som det motsatte av det en har i hverdagen, og naturen blir dermed en slags metonymi på det å være fri. Fraværet av menneskeskapt lyd blir fremstilt som en ontologisk språklig metafor ved at stillheten blir gitt egenskapene til en fysisk størrelse som mennesket kan oppsøke. Disse to aspektene, frihet og stillhet, fremstilles som noe som utelukkende er positivt å oppleve, og samsvarer med to av Hågvars (2014:6) punkter om hvilke mentalt verdifulle opplevelser en kan ha i naturen. I *Den høyeste ruta i Jotunheimen* kommer det også fram at naturen kan bidra til at vi mennesker oppdager hva som «bor» i oss, noe vi ikke kan få til innenfor hverdagens rammer. Naturen blir dermed gjort til en forløsende faktor som kan lære oss hva vi selv kan og er i stand til, og hva slags potensialer vi har.

Konklusjon

Vi ser her at det er visse forskjeller i *Fjell og Vidde* og *Ut*, som begge kommer fra DNT. Magasinene som kommer fra to ulike redaksjoner og har ulike målgrupper formidler mange av de samme aspektene med det å være i naturen, men skiller seg også på visse områder. I *Ut* kan det virke som det er en større grad av behov for å tilhøre en gruppe, og at denne gruppa har visse identitetsmarkører. Av metonymiene og de språklige metaforene kommer det også fram at det å oppleve natur sammen med andre er av stor verdi. I *Fjell og vidde* ser vi at naturen har en større rolle som et sted for rekreasjon og som en motsats til hverdagens mulige begrensninger for mennesket. Det er en kilde til frihet, stillhet og et sted hvor mennesker kan oppdage uforløste sider ved seg selv.

Vi ser også at ved å studere språkets metaforiske uttrykk, metonymier og similer kan vi være i stand til å identifisere ulike holdninger og potensielle aspekter ved det å ferdes i natur, som ikke alltid er like tydelig uttrykt. Den virkelighetsoppfatningen som formidles kan slik de kognitive metafor-teoretikerne bidra til å skape nye erfaringer og virkelighetsbilder av verden. En slik innfallsvinkel kan hevdes å være verdifull hvis en ønsker å ta del i debatter om hvorfor det er viktig for mennesker å ha muligheten til å kunne ferdes fritt i naturen.

Litteratur

Bøker/artikler

Aristoteles (2008): *Poetikken*. Oslo: Vidarforlaget

Aristoteles (1983): *Retorik*. København: Tusculanums forlag

Askeland, Norunn (2008): *Lærebøker og forståing av kommunikasjon. Om forståing av begrepet kommunikasjon gjennom metaforar og metaforsignal i seks læreverker i norsk for ungdomstrinnet 1997-99*. Avhandling for graden dr. philos. Ved Det humanistiske fakultet, Universitetet i Oslo

Black, Max (1993): More about metaphor. I: A. Ortony (red.): *Metaphor and thought*. Cambridge University Press, 19-41

Eide, Tormod (2004): *Retorisk leksikon*. Oslo: Universitetsforlaget

Golden, Anne. 2005. *Om å gripe poenget med metaforer. Forståelse av metaforiske uttrykk fra lærebøker i samfunnskunnskap hos minoritetsspråklige elever i ungdomsskolen*. Avhandling for graden dr. philos. ved Det humanistiske fakultet, Universitetet i Oslo

Hester, Marcus B (1967): *The meaning of poetic metaphor: an analysis in the light of Wittgenstein's claim that meaning is use*. Mouton.

Hågvar, Sigmud (2014): Naturopplevelsens kvaliteteter. I: S. Hågvar (red.): *Grevlingen. Spesialutgave*. Nummer 5 2014. Naturvernforbundet i Oslo og Akershus (NOA), s. 6-10.

Knudsen, Trygve og Alf Sommerfelt (1991): *Norsk riksmålsordbok bind 1*, Oslo: Kunnskapsforlaget

Knudsen, Trygve og Alf Sommerfelt (b) (1991): *Norsk riksmålsordbok bind 2*, Oslo: Kunnskapsforlaget

Knudsen, Trygve og Alf Sommerfelt (c) (1991): *Norsk riksmålsordbok bind 3*, Oslo: Kunnskapsforlaget

Knudsen, Trygve, Alf Sommerfelt og Harald Noreng (1991): *Norsk riksmålsordbok bind 4*, Oslo: Kunnskapsforlaget

Lakoff, George (1993): The contemporary theory of metaphor. I: A. Ortony (red.): *Metaphor and thought*. Cambridge University Press, 202-251

Lakoff, George and Mark Johnson (1980): *Metaphors we live by*. Chicago: University of Chicago Press

Lakoff, George and Mark Johnson 2003 [1980]:. *Hverdagslivets metaforer. Fornuft følelser og menneskehjernen*. Oversatt av Mie Hidle. Oslo: Pax

Ortony, Andrew (1993): The role of similarity in similes and metaphors. I: A. Ortony (red.): *Metaphor and thought*. Cambridge University Press, 342-356

Sinclair, John (red) (1995): *Collins Cobuild English Dictionary*. HarperCollins Publishers

Svanlund, Jan (2001): *Metaforen som konvention. Graden av bildlighet I svenskans vikt – og tyngdmetaforer*. Stockholm: Acta Universitatis Stockholmiensis, Almqvist & Wiksell International

Svare, Helge (2002): *Livet er en reise. Metaforer i filosofi, vitenskap og dagligliv*. Oslo: Pax Forlag

Villadsen, Lisa Storm (2009): Fortolkningens rolle i retorisk kritik. I: Roer, Hanne & Marie Lund Klujeff (red.). *Retorikkens aktualitet. Grundbog i retorisk kritik*. 2. udgave. København, Hans Reitzels Forlag, s. 37-60.

Elektroniske kilder

Bartnes, Asbjørn I (2002): “Kognitive metaforer i stortingsmeldinger om høgre utdanning”: Hovedfagsoppgave. Universitetet i Tromsø. URL:
<http://munin.uit.no/bitstream/handle/10037/177/thesis.pdf?sequence=1> [Lokalisert 20. 09. 2014]

Black, Max (1954): “Metaphor”. I *Proceedings of the Aristotelian Society*, Vol 55. Wiley, 273–294. URL:
<http://www.jstor.org/discover/4544549?sid=21105543520443&uid=4&uid=2&uid=3738744> [Lokalisert 09.10.2014]

Bryhni, Inge. Mektighet: geologi. (2009, 14. februar). I Store norske leksikon. Hentet 22. desember 2014 fra <http://snl.no/mektighet%2Fgeologi>.

Grue, Jan. (2011, 2. desember). Metafor. I Store norske leksikon. Hentet 28. desember 2014 fra <http://snl.no/metafor>.

Holø, Ragnhild Moen (2014): Regjeringen vil utrede privatisering av Statskog». URL: <http://www.nrk.no/ho/utreder-privatisering-av-statsskog-1.11981105> [Lokalisert 21.12.14]

Silva Rethoricæ (20.12.2014): «Metaphor.» URL: <http://rhetoric.byu.edu/> [Lokalisert 20.12.14]

Statskog (2014): «Årsrapport 2013». URL: <http://www.statskog.no/Statskog/omforetaket/Documents/Statskog-%C3%85rsrapport-13.pdf> [Lokalisert 15.12.2014]

Turistforeningen.no (2014): «Vårt samfunnsansvar». URL: <http://www.turistforeningen.no/samfunnsansvar/> [Lokalisert 25.10.2014]

Vedlegg 1 (analyseskjema)

Ut #1-13 "Vindskeiv vandring"	
Nr	Metafor/Metonymi/Simile
1 vindskeiv vandring	metonymi
2 blafrer i skalljakker, det hviner i ørene	metonymi
3 utsikten innover fjellheimen er magisk	ontologisk metafor
4 kjenner på naturkreftene	ontologisk metafor
5 en kraftig vind har valgt å bli med oss på tur	ontologisk metafor
6 Knutshøe kan minne om ryggen på en forsteinet dinosaur	simile
7 eller kanskje en gigantisk utgave av sjokoladebiten med mintsma	simile
8 i en eske med Sfinx konfekt	-
9 med andre ord en skikkelig godbit	ontologisk metafor/simile
10 snødekte 2000-metere omkranser Gjende	metonymi
11 fylt av bølger med hvite skumtopper	ontologisk metafor
12 mektige jotunheimen ligger å venter på oss	ontologisk metafor
13 gjendeflua og hennes tusen søsken	metonymi
14 kan lokke med en skikkelig godbit	ontologisk metafor
15 en klynge av grønne, blå, rosa og svarte ulltrøyer	metonymi
16 står samlet i den gylne bjørkeskogen	metonymi
17 med lett melisdryss på toppen	ontologisk metafor
18 skyter en steinete rygg i været	ontologisk metafor
19 rå naturopplevelse å kjenne slike krefter på kroppen	ontologisk metfor
20 hundrevis av små telt [og] bader i sola, venter på at vi skal finne veien tilbake	metonymi

Vedlegg 2 (analyseskjema)

Ut #2-13 *"Fra tind til tare"*

Nr	Metafor/Metonymi/Simile	
1	Opplyst av en gigantisk fullmåne	ontologisk- /orienteringsmetafor
2	Velter tjukk røyk	ontologisk metafor
3	Se ut som noen forsøker å sende røyksignaler	simile
3	Midt i kaoset	metonymi
4	..gikk bålet av hengslene..	ontologisk metafor
5	Fra tind til tare	metonymi
6	Svak vind	ontologisk metafor
7	Rasle i snøen	ontologisk metafor, metonymi
8	Blinker i snøkrystaller	ontologisk metafor, metonymi
9	Fylt opp av inntrykk, klare for action	ontologisk metafor
10	Sette de første sporene	metonymi
11	Gledesrop fyller sunnmørsalpene	metonymi
12	Kunstverk av svinger	metonymi, ontologisk metafor
13	Diskusjonen går rundt bålet	ontologisk metafor
14	Fargerike sekker og hjelmer suser nedover	metonymi
15	Stappmett på inntrykk og kyllinggryte	ontologisk metafor

Vedlegg 3 (analyseskjema)

Fjell og vidde #6 - 2013 "Førjulstur på beina"

Nr	Metafor/Metonymi/Simile
1 Målet med turen er ikke å pushe grenser	ontologisk metafor
2 en sti som strengt tatt har mer kaliber av kjerrevei	simile og ontologisk metafor
3 når varmen virkelig begynner å få tak i veggene	ontologisk metafor
4 terskelen er høy for å ta skrittet ut og besøke ei DNT-Hytte	ontologiske metafor
5 droppe alle begrensninger tung sekk ellers kan sette på kosen	ontologisk metafor
6 barnevennlig, familievennlig	ontologisk metafor
7 dørstokkmånedene	ontologisk metafor
8 koster lite å ta kvelden inne	ontologisk metafor
9 dørstokkmila er uendelig lang	ontologisk metafor
10 tur i den mørke tida bygger overskudd, senker stressnivået	ontologisk metafor
11 området er tross alt familievennlig	ontologisk metafor
12 den (Sørmyrseter) viser segt å være en perle.	ontologisk metafor
13 Mat og terninger (overskrift)	metonymi
14 søndag våkner vi opp til en vinterdrøm	ontologisk metafor.
15 mye som minner om påske	simile
16 vi trækker sti og bryner oss på rutevalg	ontologisk metafor
17 spartansk innredning	metonymi
18 utsikten bør trekke det dobbelte	ontologisk metafor
19 kveldssola spiller perfekt på lag med det ferske snødekket og..	ontologiske metaforer
20 vi går andektige inn i kvelden og lar mørket omslutte oss totalt	Ontologisk metafor
21 akkurat passe varme og fulladete batterier	ontologisk metafor

Vedlegg 4 (analyseskjema)

Fjell og vidde #1-14 "Den høyeste ruta i Jotunheimen"

Nr	Metafor/Metonymi/Simile
1 Stål i bein og armer	ontologisk metafor
2 fjellene er mektige, nesten uberørte	ontologisk metafor
3 Norges tak	ontologisk metafor
4 Det lyser av ordet (Jotunheimen)	ontologisk/orienteringsmetafor
5 Det gufser historie og harde dagsmarsjer	ontologisk metafor, metonymi
6 tinder og hytter og karer med sjegg, bukkeritt og eventyr	metonymi
7 Jotunheimen er kjempenes hjem	ontologisk metafor
8 den store stillheten	ontologisk metafor/metonymi
9 Fordelen med Jotunheimen [...] er at vi alltid har en nødutgang	ontologisk metafor
10 ta et steg utenfor hverdagen	ontologisk metafor
11 og finne ut hva som bor i deg	ontologisk metafor
12 det er positivt i forhold til resten av livet ditt	
13 følger ryggen	ontologisk metafor
14 snøen er hard som betong	simile
15 Glittertinden er et fabelaktig skifjell	ontologisk metafor
16 Skavlen [...] er lumske	ontologisk metafor
17 liten luke i skylaget	ontologisk metafor
18 Været er ikke på Stian og gjengens side	ontologisk metafor
19 Naturen er mektig	ontologisk metafor
20 Fjell og isbreer formet av tidens tann	ontologisk metafor
21 målet er å utvikle Jotunheimen HR til en troféeute	ontologisk metafor
22 her får du luft under vingene kjenner hva frihet er	ontologisk metafor